

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Ekologické daně jako nástroj environmentální politiky
státu**

**Environmental taxes as an instrument of state
environmental policy**

Alžběta Soukupová

Plzeň 2015

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta ekonomická

Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Alžběta SOUKUPOVÁ**
Osobní číslo: **K11B0470P**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika a management**
Název tématu: **Ekologické daně jako nástroj environmentální politiky státu**
Zadávací katedra: **Katedra financí a účetnictví**

Zásady pro vypracování:

1. Charakterizujte environmentální politiku státu.
2. Analyzujte ekologickou daňovou reformu v ČR.
3. Zhodnoťte vliv environmentální politiky státu na podniky v České republice.
4. Navrhněte další typy ekologických daní sloužící k naplňování environmentálních cílů státu.

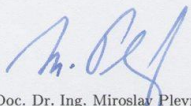

Rozsah grafických prací: **neuveden**
Rozsah pracovní zprávy: **40 - 60 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

- **EKINS, Paul; Speck, Stefan.** *Environmental Tax Reform (ETR): a policy for green growth. 1st pub.* Oxford: Oxford University Press, 2011. ISBN 978-0-19-958450-5
- **KUBÁTOVÁ, Květa.** *Daňová teorie a politika. 5. aktualizované vydání.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-574-8
- **MARKOVÁ, Hana.** *Daňové zákony 2013. 22. vyd.* Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4643-2
- **SVÁTKOVÁ, Slavomíra.** *Spotřební a ekologické daně v České republice. 1. vydání.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-443-7
- **ŠIROKÝ, Jan a kol.** *Daňová teorie s praktickou aplikací. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-005-8
- **VANČUROVÁ, Alena; LÁCHOVÁ, Lenka.** *Daňový systém ČR 2012. 11. aktualiz. vyd.* Praha: 1. VOX, 2012. ISBN 978-80-87480-05-2

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Zdeněk Hruška**
Katedra financí a účetnictví

Datum zadání bakalářské práce: **25. října 2013**
Termín odevzdání bakalářské práce: **25. dubna 2014**

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Prof. Ing. Lilia Dvořáková, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 25. října 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Ekologické daně jako nástroj environmentální politiky státu“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce

za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne 20. dubna

.....

Podpis autora

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala panu Ing. Zdeňku Hruškovi, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, za jeho odbornou pomoc, za ochotu a trpělivost při konzultačních hodinách a za veškerý čas, který ochotně poskytl v průběhu zpracování této práce.

Obsah

Úvod	8
1 Vývojové tendence daňové problematiky	10
2 Základní daňové pojmy	14
2.1 Daňová incidence.....	14
3 Daňová soustava České republiky	16
3.1 Obecná klasifikace daňové soustavy ČR	17
4 Teoretická východiska ekologických daní	20
4.1 Pojem ekologie a negativní externalita.....	20
4.2 Environmentální politika	20
4.3 Nástroje environmentální politiky	22
4.4 Ekologické daně.....	22
4.4.1 Definice ekologických daní	22
4.4.2 Funkce ekologických daní	23
4.4.3 Klasifikace ekologických daní.....	24
5 Ekologické daně v Evropské unii	26
5.1 Vývoj evropské integrace	26
5.2 Harmonizace a koordinace daní.....	26
5.3 Kjótský protokol	27
5.4 Směrnice 2003/96/ES	29
6 Ekologické daně v České republice.....	31
6.1 Ekologická daňová reforma	31
6.2 Daň ze zemního plynu a některých dalších plynů	33
6.3 Daň z pevných paliv	34
6.4 Daň z elektřiny.....	35
6.5 Společná ustanovení ekologických daní	36

6.6	Správa ekologických daní	37
6.7	Statistika ekologických daní v České republice	37
7	Analýza povědomí široké veřejnosti o ekologických daních a dopadů ekologických daní na domácnosti	40
7.1	Vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření	40
7.2	Vyhodnocení analýzy dopadů ekologických daní na domácnosti	53
	Závěr	55
	Seznam tabulek	57
	Seznam obrázků	58
	Seznam použitých zkratek	59
	Seznam použité literatury	60

Úvod

V průběhu 21. století téma ochrany životního prostředí stále nabývá na významu a stává se stále častěji diskutovaným pojmem. Environmentální politika se stala nedílnou součástí politik všech vyspělých ekonomik, a to z důvodu stále hlubšího uvědomění si dopadů působení člověka na životní prostředí. Počet obyvatel planety Země stále stoupá, dochází k technologickému rozvoji, avšak bohužel na úkor právě životního prostředí.

Příroda poskytuje člověku zatím vše, co pro svou existenci potřebuje, avšak je nutné si připustit, že zdroje umožňující život na Zemi nejsou nevyčerpatelné. Omezenost přírodních zdrojů je fakt, který nelze opomíjet a přesto se tak stále děje. Životní prostředí představuje vše, co tvoří přirozenou existenci živých organismů a člověk je jeho součástí, lze říci, že v 21. století je dokonce dominantní složkou, která tento systém ovlivňuje. Ohleduplnost ke svému okolí je předpokladem jeho budoucího vývoje. Ovlivnění člověkem však zatím působí bohužel na naše okolí především negativně. Snaha udržení podmínek dostačujících pro existenci budoucích generací by měla být jednou z priorit mezinárodních jednání. Je sice pozitivní, že si lidé problémy životního prostředí většinou uvědomují, avšak mnoho obyvatel si stále přírody neváží.

K životnímu prostředí dlouhá léta nikdo neupínal pozornost, což napáchalo rozsáhlé škody, které mohou být jen velice obtížně napraveny. V nedávné minulosti však bylo uzavřeno mnoho dohod a řada vyspělých států konečně převzala zodpovědnost za stav životního prostředí a jeho ochrany do budoucna na globální úrovni. V 70. letech se státy, především v Evropě, začaly zajímat o ekologii a udržitelnost zdrojů. To se projevilo prostřednictvím implementace řady pravidel, norem či směrnic na mezinárodní úrovni. Jedním z hlavních aktů tohoto zájmu o životní prostředí byla realizace ekologické daňové reformy v řadě států napříč Evropou, například v Dánsku, Německu, Finsku, Nizozemsku, Švédsku nebo Velké Británii, což znamenalo úpravu stávajících daňových systémů a zavedení některých nových daní. Tyto daně jsou jedním z nástrojů environmentální politiky a jejich účelem je ovlivnění chování ekonomických subjektů produkujících komodity, jejichž výroba neklade důraz na životní prostředí a získání dodatečných zdrojů do státního rozpočtu. Tyto daně by měly být koncipovány jako výnosově neutrální a jejich zavedení předpokládá kompenzaci ve formě snížení daní v sociální oblasti, například snížením daně z příjmů fyzických a právnických osob.

Hlavním cílem první části této práce je definice základních principů a pojmů ekologických daní, popsání způsobu zavedení těchto daní do daňové soustavy České republiky prostřednictvím ekologické daňové reformy. Druhá část je analytická a jejím cílem je zjistit, jak rozsáhlé informace mají domácnosti o problematice ekologických daní, zda vůbec postřehly jejich zavedení a jestli je ovlivňují v jejich běžném životě. Tato bakalářská práce je rozdělena do sedmi kapitol. První kapitola obsahuje charakteristiku geneze daní, jejichž vznik je spojován se vznikem organizovaného státu. Druhá kapitola se zabývá obsahovým vymezením pojmů daňové problematiky. V následující kapitole je stručně charakterizována daňová soustava České republiky a její klasifikace. Ve čtvrté kapitole budou vymezeny stěžejní pojmy problematiky ekologických daní, jako jsou ekologie, negativní externalita, environmentální politika aj. Pátá kapitola bude věnována ekologickým daním v Evropské unii, integračním procesům v rámci EU, s tím spojené harmonizaci daní a také charakterizaci směrnice 2003/96/ES, která stanovila novou strukturu předpisů zdanění energetických produktů a elektřiny. Následující kapitola se bude zabývat ekologickými daněmi přímo v České republice, jejich společnými ustanoveními nebo například genezí výnosů ekologických daní. Poslední kapitola pak bude věnována analýze povědomí široké veřejnosti o ekologických daních a jejich dopadům na domácnosti.

1 Vývojové tendence daňové problematiky

„V tomto světě není nic jistého, kromě smrti a daní.“ (Benjamin Franklin) [18]

O daních jako takových v širším slova smyslu lze hovořit až v souvislosti se vznikem **organizovaného státu**, tzn. v období 4. – 3. tis. př. n. l. První klasifikace daní na přímé a nepřímé je datována 2. tis. př. n. l., kdy se objevují první peníze. [10]

Prvním známým systémem výběru daní byl systém ve Starověkém Egyptě kolem roku 3000 - 2800 př. n. l. Tento systém zahrnoval **dva pilíře**. Jedním bylo vybírání desátků a druhým nucené práce. Pokud chudé obyvatelstvo nemělo prostředky na placení desátků, byli nuceni pracovat ve prospěch faraona. Nucené práce u nás přetrvaly dokonce až do 18. století. [22]

V **Egyptě** dokázali využít pravidelných záplav, které znamenaly příval nové půdy pro obdělávání. Stát se snažil vést evidenci veškeré půdy, rodin i dobytka a v závislosti na tom bylo zjišťováno, kolik je možno každý rok vyprodukovat. Tyto záznamy byly každoročně aktualizovány, aby evidence byla co nejpřesnější. Výběr daní byl prováděn každé dva roky prostřednictvím faraónových zástupců, kteří projeli Egyptem a shromáždili vybrané desátky pro faraóna. Výběřčí daní byli zodpovědní za výběr daní z dobytka, z domácích prací nebo například za výběr chrámových daní. **Chrámová daň** bývala obvykle vyměřena všem rovným dílem, aby si byli před Bohem všichni rovni. [10] [22]

Dalším důležitým centrem byla **Mezopotámie** (4000 př. n. l. – 6. st.). Ve starověku se zde vybíraly především daně naturální, tzn. ve formě obilí či vlny. Problémem však byl výběr **jednotné výše daně** a tak se postupně obecným přepočítatelným ekvivalentem stalo stříbro nebo například cín. Daně byly rozděleny podle různých oblastí. V přímořských oblastech to byla daň z rybolovu. Oblasti, kde se chovaly ovce, podléhaly např. dani ze stříhání ovcí. Ve 3. tis. př. n. l. došlo k reformě, kdy se daně přestaly vybírat pouze jednorázově, ale byly rozpočteny mezi období během roku. [10]

Starověké Řecko nemělo jednotný daňový systém, což souvisí s tím, že nikdy nevytvořilo jednotný stát kvůli velice členitému terénu. Existoval zde pouze státní útvar nazývaný polis, tedy **městský stát**, který je charakteristický pro společnost ve starověkém Řecku. Daně byly stanovovány v závislosti na situaci a okolnostech. Panovník chápal daně jako prostředek oslavování boha. Se zaváděním peněz se postupem času upouštělo od nucených prací. [10] [46]

V **antickém Římě** nejdříve žádné pravidelně vybírané daně neexistovaly. V Římské říši na občany dopadaly tzv. berně, ze kterých se získávaly prostředky na vedení války. Sazba daně byla stanovena na 1%, avšak v období války se vyšplhala až na 3% majetku občanů a to jak movitého, tak nemovitého. Postupně byla povinnost tyto berně platit převedena na **římské provincie**. I ve starověkém Římě museli poplatníci každý rok vyplnit daňové přiznání a spolu s penězi odevzdat na příslušném úřadě. [22] [55]

Velkou část státních příjmů představovaly přístavní daně vybírané z exportu a importu, obvykle 2 - 5% ceny dovezeného či vyvezeného zboží. Dále byly zavedeny poplatky z luxusního zboží („dan z luxusu“) a to ve výši až 25% hodnoty zboží. [10]

Na daňový vývoj v Římě navazuje vývoj na **území Německa**. Od Římanů byl přejat termín **katastr**, který však nedosahoval římské kvality. V době **Svaté říše římské** se objevují nepřímé daně na určité zboží. V období sjednocování Německa zde působil **Otto von Bismarck**, který byl velkým přívržencem nepřímých daní.

V **českých zemích** jsou rozlišeny 4 etapy vývoje daní. První byla doba knížecí v letech 900 - 1200 n. l. Druhým obdobím byl vrcholný středověk, kdy došlo ke změně daňové soustavy a stabilizaci systému. Dalším obdobím mezivládí a posledním doba předbělohorská. [10]

V **době knížecí** za vlády Přemyslovců s objevením státu dochází ke vzniku dávek odváděných státu. Současné podobě daně se blíží například daň za mír, tzv. **tributum pacis**. Byla to pravidelná platba do státního rozpočtu, se kterou nebyla spojena žádná kompenzace ze strany státu. Velká část daní se odváděla ve formě osobních úsluh, jako byla **robot**. Dále bylo vybíráno clo a mýtné. Stále přetrvává placení tzv. **desátek**, který byl placen církvi. [10]

V **době vrcholného středověku** (1200 – 1436) byly obecné berně vybírány kolektorem berně a písařem. V krajích byly jmenovány **komise berníků**, které zveřejňovaly, kdy a kde se bude berně vybírat a bylo povinností poplatníků se na místo dostavit a daň zaplatit. S vybranými penězi mohl dále disponovat pouze vrchní notář. [10]

Roku 1517 dochází ke změně daňové správy a v Čechách se objevuje **Nejvyšší berníční úřad**, jehož základem byli tři členové volení **zemským sněmem**. Každý člen volen za jeden stav. A roku 1527 vzniká **první byrokratický úřad v Čechách**, v jehož čele bylo pětičlenné kolegium, tzv. starší rada a posléze prezident. Tento úřad měl na starosti všechny královské příjmy. [10]

Berně a poplatky v českých zemích v **období absolutismu** (2. pol. 17. sto. – r. 1848) měly velice komplikovanou strukturu. Náklady státu v této době nese panovník, který je zároveň kolektorem prostředků na tyto státní náklady. Prostředky se skládají z příjmů z tzv. **regálů**, které zahrnovaly clo, pokuty, půjčky apod. [10] [57]

Po převzetí vlády **Marií Terezií** bylo nutné zaostalou monarchii zorganizovat. Provádí tedy např. měnovou reformu, sčítání lidu, centralizuje správu a moc do Vídně. Během vlády Marie Terezie, která trvala čtyřicet let, díky těmto reformám vznikl moderní centralizovaný stát. [43]

V **19. století** se na území českých zemí vytváří relativně moderní daňová soustava. Soustava navazovala na absolutistickou koncepci daní. Tato úprava však byla postupně nahrazována modernějšími trendy, především centralizací daňového systému. V průběhu tohoto století dochází k nahrazování tzv. rovné daně¹ a je zaváděn princip tzv. **daňové spravedlnosti**. [10]

Tabulka č. 1: Rakousko – Uherský daňový systém před 1. sv. v.

Daně reální	Daně osobní	Daně nepřímé	Daně zemské	Daně veřejných korporací
<ul style="list-style-type: none"> - daň pozemková - daň domovní - daň činžovní - daň třídní 	<ul style="list-style-type: none"> - daň výdělková všeobecná - daň živností kočovných - daň výdělkových podniků veřejně účtujících - daň rentová - daň z vyššího služného - daň důchodová (daň z příjmů) 	<ul style="list-style-type: none"> - zvláštní dávka z výčepu a prodeje pálených lihovin a obchodu s nimi - clo - daň potravní na čáře - daň cukerní - daň lihová - daň z piva - daň petrolejová - daň z masa - daň z vína - poplatky 		

Zdroj: [16, str. 7], vlastní zpracování, 2015

¹ Rovná daň je způsob zdanění, ve kterém jsou všechny subjekty podléhající dani zdaněni stejnou sazbou daně. [33]

Nepřímé daně do roku 1918 byly uvalovány na spotřebu a hradil je poskytovatel věcí nebo služeb, který měl možnost převést daňové břemeno na konečného spotřebitele. Během 2. světové války přešlo pohraničí na říšskoněmeckou daňovou soustavu. Roku 1939 byla v Protektorátu Čechy a Morava zavedena tzv. válečná přírážka na alkohol a kuřivo. V roce 1940 došlo k celnímu spojení protektorátu s říší a československá soustava nepřímých daní byla nahrazena říšskými právními předpisy. Tato soustava nepřímých daní byla obnovena roku 1944 prezidentem Edvardem Benešem. [10] [16]

Listopadem 1989² začalo období, kdy bylo nutné vytvořit nový daňový systém. Nepřímé daně již existovaly v celé západní Evropě a tak byla zavedena daň z přidané hodnoty a daně spotřební. Hlavní rysy daňové soustavy z roku 1993 se zachovaly dodnes, i když mnohdy podstatně znovelizované. Pro ilustraci jsou uvedeny spotřební daně do roku 1993 a po něm v následující tabulce.

Tabulka č. 2: Přehled změn spotřebních daní od roku 1993

Do roku 1993	Po roce 1993
<ul style="list-style-type: none"> - dovozní daň - daň z obratu 	<ul style="list-style-type: none"> - daň z přidané hodnoty - spotřební daň z tabáku a tabákových výrobků - spotřební daň z piva - spotřební daň z vína - spotřební daň z lihu a lihovin - spotřební daň z uhlovodíkových paliv a maziv

Zdroj: [16] [12], vlastní zpracování, 2015

K 1. 1. 2008 byly v České republice zavedeny tzv. ekologické daně, o nichž bude zmíněno v následujících kapitolách.

² 17. listopadu roku 1989 došlo k demonstraci, která započala období revolučních změn, tzv. sametové revoluci, vedoucích k pádu komunistického režimu a přechod k demokratickým principům.

2 Základní daňové pojmy

„Daň je povinná zákonem určená platba do veřejného rozpočtu, která se vyznačuje neúčelovostí a neekvivalentností, tj. ukládá se jako jednostranná povinnost bez nároku plátce na plnění ze strany státu. Daně jsou placené pravidelně v určitých intervalech nebo při určitých okolnostech např. darování nebo dědění.“ [53]

Jednorázová daň je nazývána **dávkou**. Dalším příjmem do veřejných rozpočtů jsou například **poplatky** za poskytování veřejných služeb. [6]

Poplatníkem je daňový subjekt, který je ze zákona povinen hradit daň svým jménem, na svůj účet a ze svého předmětu plnění. Poplatník obvykle neodvádí daň sám, tato povinnost ze zákona připadá na plátce daně. [53]

Plátcem je daňový subjekt, který je ze zákona povinen uhradit daň.

Správce daně je finanční orgán, který daň vybere a spravuje. V případě ekologických daní je to celní úřad.

Objekt daně je veličina, ze které se daň vyměřuje. [6]

Základ daně je charakterizován jako předmět daně v měrných jednotkách, ze kterého se vyměřuje daň. [6]

Sazba daně je algoritmus, který stanoví výši daně vypočtené ze základu daně. Sazby jsou rozděleny buď podle druhu předmětu daně, nebo poplatníka na jednotné a diferencované a podle typu základu daně na pevné (stanoveny absolutní částkou) a relativní (vyjádřeny procentně). Relativní sazbu lze členit dále na lineární, progresivní a regresivní.

Osvobození od daně znamená zánik povinnosti placení daně. Tyto případy jsou stanoveny zákonem.

Zdaňovacím obdobím u ekologických daní je kalendářní měsíc.

Splatnost daně je okamžik, do kterého musí poplatník daně splnit svou daňovou povinnost. [6]

2.1 Daňová incidence

Daňový dopad neboli daňová incidence znamená konečný stav přesunu daní. Ekonomické důsledky daní mají vliv na rozdělování důchodů, efektivnost využívání zdrojů, ekonomický

růst nebo například zaměstnanost. Daňová incidence tedy analyzuje dopady daní na jednotlivé účastníky tržního mechanismu a vliv daní na ekonomiku jako celek. Incidence daní řeší, jakým způsobem bude daňové břemeno rozloženo mezi daňové poplatníky. Incidence ekologických daní zahrnuje otázky typu: Jaký je dopad zavedení ekologických daní? Kdo je jejich konečným plátcem? Kdo ponese daňové břemeno? [4] [13]

Známým příkladem je například zdanění spotřeby. Obchodník zaplatí DPH, ale daní je zatížen spotřebitel, který tuto daň zaplatí v ceně zboží.

Daň může dopadat na daňový subjekt dvěma způsoby:

- ze zákona – tzv. **zákonná incidence**, nebo také formální dopad, tzn., kdo dle *zákona* ponese daňové břemeno, např. výrobce
- skutečně – tzv. **skutečný dopad daně** – kdo ve *skutečnosti* ponese daňové břemeno, tzn., na koho v konečné fázi daň dopadá, např. spotřební daň z tabákových výrobků nese spotřebitel (kuřák)

Pro daňovou praxi je důležitá zákonná incidence, a to z důvodu, že subjekty mají povinnost včas a řádně daň zaplatit. Z ekonomického hlediska je pak důležitý skutečný dopad daně, který se týká pouze jednotlivců. Společnostmi placené daně v konečném důsledku dopadají vždy na jednotlivce. Daň placená ekonomickým subjektem může být přesunuta dopředu či dozadu. Tyto přesuny jsou realizovány na trzích výrobků, faktorů nebo kapitálu. Přesun dopředu znamená přesun na spotřebitele, tedy kupujícího na trhu a přesun dozadu na prodávajícího na trhu. Přesuny jsou například částečné, stoprocentní aj. Nedojde-li k žádnému přesunu, je to nazváno přesun nulový. [4] [12]

3 Daňová soustava České republiky

Daňový systém je tvořen souborem platných právních předpisů, které upravují jednotlivé daně. Tyto daně jsou pak příjmem do veřejných rozpočtů. Daňová soustava je souhrn veškerých daní vybíraných na daném území. Současný platný daňový systém ČR byl uveden v platnost 1. 1. 1993 spolu se vznikem České republiky. Tato soustava daní měla za úkol přiblížit se daňovým systémům tržních ekonomik a zajistit tak efektivnější fungování tržního mechanismu. [9]

Daňové zákony platné v České republice jsou následující:

- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
- Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu
- Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí
- Zákon č. 16/1992 Sb., o dani silniční
- Zákon č. 235/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty
- Zákon č. 353/2004 Sb., o spotřebních daních
- Zákon č. 340/1992 Sb., zákonné opatření Senátu o dani z nabytí nemovitých věcí

Spolu se zavedením nové daňové soustavy byl také přijat zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. Ten upravuje správu poplatků, daní, záloh aj., které plynou do státního rozpočtu, územních rozpočtů či fondů. „*Správa daní je postup, jehož cílem je správné zjištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady.*“ Tato definice je ideálním cílem správy daní, avšak vždy bude část daní zatajena a budou existovat daňové úniky a tím pádem tento cíl nelze nikdy plně dosáhnout. Správa daní je vykonávána orgánem veřejné správy, tedy správcem daně.[9] [15]

V roce 2015 tvoří daňovou soustavu České republiky následující daně:

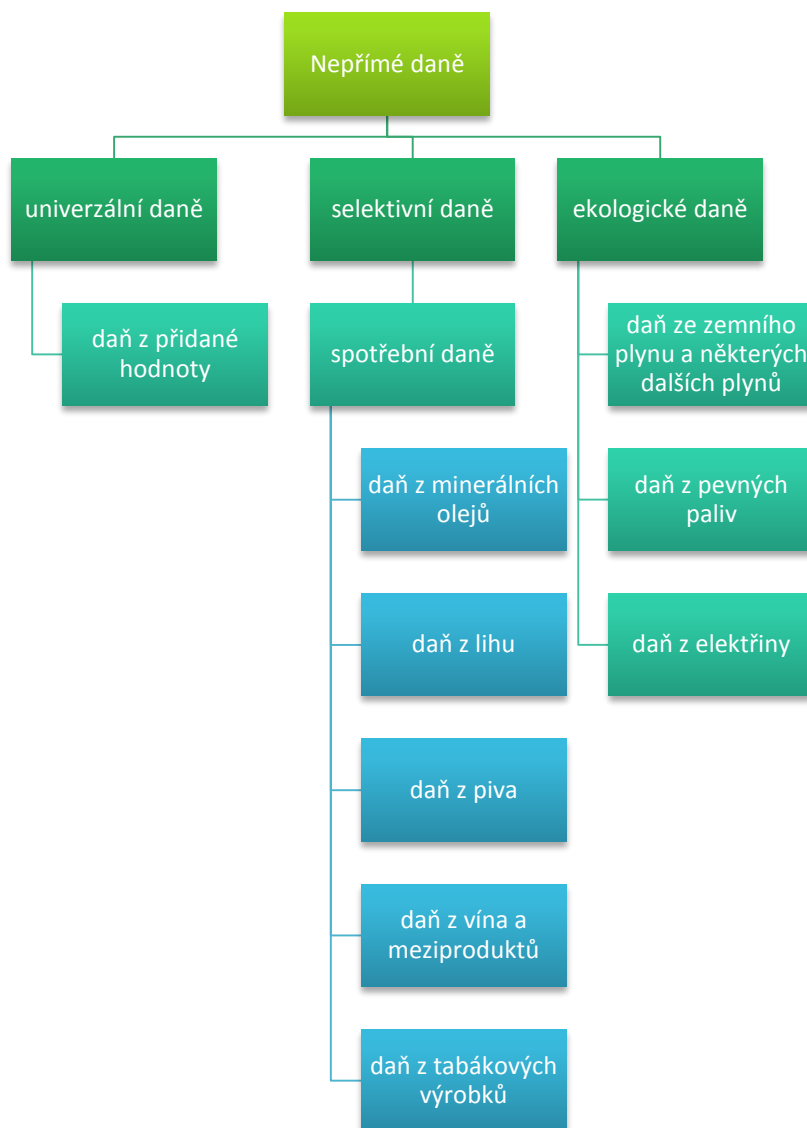
- Daň z přidané hodnoty
- Daně spotřební
 - Daň z minerálních olejů
 - Daň z lihu
 - Daň z piva
 - Daň z vína a meziproductů
 - Daň z tabákových výrobků

- Daně z příjmů
 - Daň z příjmů fyzických osob
 - Daň z příjmů právnických osob
- Daň z nemovitých věcí
- Daň z převodu nemovitých věcí
- Daň silniční
- Ekologické daně
 - Daň ze zemního plynu a některých dalších plynů
 - Daň z pevných paliv
 - Daň z elektřiny

3.1 Obecná klasifikace daňové soustavy ČR

Daně lze dělit z mnoha různých hledisek. Existují čtyři základní způsoby. Asi nejrozšířenější je klasifikace, která je používána již od období feudalismu a je to klasifikace daní **podle vazby na důchod poplatníka**. Ta člení daně na **přímé a nepřímé**. Přímé daně jsou poplatníkovi vyměřovány podle výše jeho důchodu nebo majetku. Tyto daně se dále dělí na majetkové a důchodové. Nepřímé daně jsou již zahrnuty v ceně zboží nebo služeb a plátce odvádí vybranou daň prostřednictvím správce daně do veřejných rozpočtů. [4] [37]

Obrázek č. 1: Rozdělení nepřímých daní

Zdroj: [48] [59], vlastní zpracování, 2015

Dalším způsobem členění daní je klasifikace **dle subjektu daně**. Stěžejní pro tuto klasifikaci je vymezení ekonomického subjektu, který je povinen daň platit. Těmito ekonomickými subjekty mohou být jednotlivec, domácnost, korporace apod. Jednotlivcem je fyzická osoba, kterou charakterizuje jméno, místo trvalého bydliště a nějaký znakem např. rodným číslem, který je jedinečný. Dalším subjektem jsou domácnosti, v případě, kdy je stanovena osoba, která odvede daň za celou domácnost jako celek. Pokud jsou ekonomickým subjektem všichni členové domácnosti, pak se daň odvádí počtem osob výdělečně činných, popřípadě mohou být osobám přiřazeny dané koeficienty. Korporace je právnická osoba

charakterizovaná názvem, právní formou, je zapsána v obchodním rejstříku a disponuje identifikačním číslem. [13]

Třetím typem klasifikace je **podle objektu daně**. Takto lze dělit daně na důchodové, které postihují důchody poplatníků, výnosové, jejichž výše se odvíjí např. od počtu zaměstnanců, majtkové, které zdaňují movitý a nemovitý majetek, daně z hlavy, obrátové daně, spotřební, které postihují spotřebu určitých výrobků a daň z obchodních operací, což je např. burzovní daň. [13] [14]

Posledním druhem členění daní je klasifikace **dle jejich respektování příjmových poměrů poplatníka**. U tohoto členění se posuzuje výše zohlednění platební schopnosti poplatníka. Tyto daně dělíme na osobní a in rem daně. Osobní daně zohledňují důchodovou situaci poplatníka a vyměřují se na základě jeho příjmů. **In rem** daně poplatník odvede při nabytí nebo vlastnictví nějakého majetku. Výše této daně není závislá na výši příjmů poplatníka. [13] [14]

4 Teoretická východiska ekologických daní

Ekologické daně se začaly formovat v sedmdesátých letech dvacátého století z důvodu ekonomického růstu, který byl spojený s nárůstem spotřeby energie a výrobních zdrojů. To mělo za následky nadměrné znečišťování životního prostředí. Úkolem ekologické daně je odstranění negativní externality ve formě znečišťování životního prostředí. [7]

Ekologické daně, někdy také nazývané **zelené daně** jsou spotřební daně z látek způsobující znečištění životního prostředí nebo ze zboží, jehož použití takovýto znečišťující efekt vyvolává. Ekonomická teorie předpokládá, že zdaněním znečišťujících látek budou podpořeny změny v chování ekonomických subjektů, které tyto emise produkují. [54]

V České republice vznikla povinnost zavést ekologické daně k 1. lednu 2008. Zavedení těchto daní je v souladu s podmínkami členství České republiky v Evropské unii. Tyto daně zahrnují **daň z elektřiny, daň z pevných paliv a daň ze zemního plynu a některých dalších plynů**. [14]

4.1 Pojem ekologie a negativní externalita

Pojem **ekologie** znamená nauka o vztazích mezi organismy a jejich prostředím. Tento termín zavedl **Ernst Haeckel** roku 1866, který studoval utváření životního prostředí a jeho aspekty. Jeho studie zahrnovala zkoumání městských komunit, rozložení průmyslových odvětví a vlivy na člověka a přírodu. Roku 1910 pak byla ekologie uznána jako vědní obor. [5] [27]

Externalitou je nazýván efekt ekonomické aktivity, který si daný ekonomický subjekt nemůže přivlastnit a nelze po něm vymáhat náklad, jež vznikl spolu se vznikem tohoto efektu. Tato aktivita neúmyslně přináší ostatním subjektům buď přínos, nebo náklad, aniž by za něj platili. Příkladem lze uvést jako negativní externalitu znečišťování ovzduší při průmyslové výrobě. [19]

4.2 Environmentální politika

V 21. století společnost přikládá velký důraz ochraně životního prostředí. Zvyšující se důraz na životní prostředí je spojen se současným vývojem daní. Výrobci produkující komodity, jejichž výroba neklade důraz na životní prostředí, budou mít samozřejmě nižší výrobní náklady než ti, kteří mají tyto náklady navýšené o prostředky vynaložené na minimalizaci emisí či používání jiných zdrojů energie ve výrobě. Z toho plyne, že

produkty společností, které životní prostředí při výrobě vůbec neberou v potaz, budou tyto výrobky prodávat za nižší ceny, a tedy většina domácností bude jejich výrobky preferovat. Pokud by nebyly zavedeny žádné etické principy, došlo by samozřejmě k nárůstu podílu výrobků, při jejichž výrobě jsou používány postupy zatěžující životní prostředí. Z tohoto důvodu by měla vláda omezovat tyto tendence na trhu. Lze tedy neekologické chování ekonomických subjektů řešit sankcemi, v případě ekologicky škodlivé výroby nebo naopak dotacemi v případě dodržování zásad. Zavedení těchto nástrojů by však postupem času mohlo vést k nárůstu objemu dotací a tím i nadměrnému zatížení státního rozpočtu. Měly by být tedy upřednostňovány nástroje daňové, které by nenarušovaly do takové míry tržní mechanismus. [11]

Poprvé se environmentální politika objevuje v polovině 80. let 20. století během první konference OSN³ zabývající se touto problematikou. Prostřednictvím **akčních programů** byly následně zahájeny aktivity v oblasti životního prostředí. První z těchto programů byl vyhlášen na období 1973 - 1976 a doposud bylo vyhlášeno 6 akčních programů. [42]

„Základním účelem politiky životního prostředí je poskytovat rámec a vodítka pro rozhodování a aktivity na mezinárodní, celostátní, krajské i místní úrovni, směřující k dosažení dalšího zlepšení kvality životního prostředí jako celku i stavu jeho složek a součástí.“ [29]

Environmentální politika je zaměřena na uplatňování principů udržitelného rozvoje. Hlavním cílem státní politiky životního prostředí České republiky je zajištění kvalitního životního prostředí pro občany České republiky, přispívání k efektivnímu využití všech zdrojů, snižování negativních dopadů lidského působení na prostředí, ve kterém občané žijí a snaha o zlepšení kvality života po celém světě. [29] [51]

Oblasti, na které se zaměřuje státní politika životního prostředí:

- Ochrana a udržitelné využívání zdrojů (ochrana přírodních zdrojů, zlepšování jejich stavu)
- Ochrana klimatu a zlepšení kvality ovzduší (snižování emisí a úrovně znečištění ovzduší)
- Ochrana přírody a krajiny (ochrana ekologických funkcí přírody)
- Bezpečné prostředí (předcházení následkům přírodních nebezpečí) [51]

³ Organizace spojených národů, jejím cílem je zachování mezinárodního míru, bezpečnosti a spolupráce.

4.3 Nástroje environmentální politiky

Daně lze využít dvěma různými způsoby. Jedná se buď o daňové zvýhodnění ve formě daňových úlev, nebo daňové znevýhodnění ve formě ekologických daní. Podle metodiky OECD⁴ jsou **environmentální nástroje** rozděleny do pěti skupin a to přímé platby (poplatky za znečišťování životního prostředí), příspěvky a úlevy (daňové úlevy), zálohovací systémy (depozičně refundační systémy), tvorba umělého trhu (obchodovatelná emisní povolení) a nátlaková stimulace (platby za porušení stanovených limitů). [13]

4.4 Ekologické daně

Ekologické daně jsou zaměřeny na znečišťující látky a chování znečišťující životní prostředí. Mají vyjadřovat náklady společnosti na odstranění negativní externality a jsou řazeny mezi tzv. **nápravné daně**. Rozsah ekologických daní by měl být tak široký, jako rozsah ochrany životního prostředí. Sazba těchto ekologických daní by měla být v ideálním případě úměrná škodám na životním prostředí. Jedním z úkolů ekologických daní je motivovat k ochraně životního prostředí. [11] [30]

V 90. letech 20. století přišel **M. E. Porter** s hypotézou, že aktivity spojené s ochranou životního prostředí podporují základní zdroje konkurenční výhody podniku. Podle hypotézy technologie s úsporou materiálu a energie při výrobě vedou ke snížení nákladů a postupnému formování skupiny zákazníků, kteří tyto výrobky vyhledávají. Tato hypotéza však nebyla jednoznačně potvrzena. [11]

4.4.1 Definice ekologických daní

Daň je obecně charakterizována jako povinná, nenávratná, neekvivalentní, obvykle neúčelová, zákonem stanovená platba, která plyne do veřejných rozpočtů. Tyto znaky zpravidla charakterizují také ekologické daně. Ekologické daně jsou nepřímé daně s charakterem spotřebních daní a jsou placeny v ceně zboží. [36]

Evropská unie si položila v oblasti ochrany životního prostředí tyto cíle:

⁴ OECD je zkratka organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Jejím posláním je podpora politiky, která může zlepšit hospodářskou situaci a sociální blahobyt lidí po celém světě. Prostřednictvím této organizace mohou vlády různých zemí spolupracovat, vyměňovat si zkušenosti a hledat nová řešení společných problémů.

- Ochrana a zlepšování kvality životního prostředí.
- Ochrana lidského zdraví.
- Racionální využití přírodních zdrojů.
- Podpora opatření čelících celosvětovým problémům životního prostředí [34]

V databázi OECD Daně jsou ekologické daně pro účely jejich evidence definovány, jako *„povinné platby státu bez kompenzace protislužbou, uvalené na daňové základy, které jsou považované za zvlášť relevantní ve vztahu k životnímu prostředí“*.

Hlavní myšlenkou ekologických daní je snaha o nápravu škod způsobených člověkem přírodě a snaha zabránit devastování životního prostředí neuvážlivým využíváním ekologických zdrojů.

„Základem daně u energetických daní je množství daného média vyjádřené ve fyzikálních jednotkách“. [14, str. 261]

4.4.2 Funkce ekologických daní

Existují tři základní typy funkce energetických daní:

- Alokační funkce
- Fiskální funkce
- Redistribuční funkce
- Stabilizační funkce
- Stimulační funkce

Alokační funkce vychází ze selhání tržních mechanismů na určitých trzích. Zavedením environmentálních daní chce stát změnit chování specifických ekonomických subjektů a chce dosáhnout změny preferencí skupiny spotřebitelů prostřednictvím změny cen energeticky náročných produktů tak, aby tato skupina začala vyhledávat substituty těchto výrobků.

Fiskální a redistribuční funkce souvisí s daněmi všeobecně. Nejdůležitějším cílem fiskální funkce daní je naplnění veřejného rozpočtu. Redistribuční funkce souvisí s redistribucí, tedy přerozdělením důchodů směrem k sociálně slabším občanům. Posláním redistribuční funkce je zmírnit dopady špatného rozdělení důchodů ve společnosti pomocí tržních mechanismů.

Stabilizační funkce daně napomáhá snižovat např. cyklické výkyvy v ekonomice. V období konjunktury daně odvádějí do rozpočtů vyšší díl a zároveň vytvářejí rezervu. V období stagnace potom pomáhají ekonomiku nastartovat.

Stimulační funkce ovlivňuje chování ekonomických subjektů, poskytuje jim různé formy daňových úspor či je vystavuje vyššímu zdanění, např. u daní ekologických penalizace daného produktu, který způsobuje škody na životním prostředí. Existují také negativní stimulační funkce, které mají plátce odradit od spotřeby dané komodity, např. vysoké zdanění cigaret. [3] [35]

- Ekologická funkce

Další funkcí ekologických daní je ekologická. Ta plní funkci ochrany životního prostředí, na které je v 21. století brán velký ohled. Ekologická daň by měla například poskytnout motivaci ke snížení některých emisí na optimální úroveň. Ekologické daně jsou navrženy tak, aby podporovaly podniky k efektivnímu využívání zdrojů a odrazovaly praktiky, které poškozují životní prostředí.

4.4.3 Klasifikace ekologických daní

S určitou nadsázkou lze za environmentální daně považovat i takové daně, jejichž výnos plyne na financování ochrany životního prostředí. Takového pojetí environmentálních daní dle Nellora lze rozdělit dle následujícího schématu. [13, str. 201]

Obrázek č. 2: Klasifikace ekologických daní

Zdroj: [13], vlastní zpracování, 2015

Pigouovské daně je v ekonomii označení pro zdanění negativních externalit. Jsou nazvány dle anglického ekonoma Arthura Cecila Pigou⁵, který chtěl problém externalit řešit prostřednictvím daní a subvencí.

„Pigouovské daně by znamenaly uvalení daně na každou jednotku znečištění životního prostředí v takové výši, aby vyrovnala mezní náklady firmy marginálním společenským nákladům.“ V praxi se s čistě Pigouovskými daněmi nelze setkat příliš často. Obvykle se jedná o jejich částečné uplatnění. Mezní užítky takto konstruovaných daní by byly shodné s mezními náklady výroby. Takto stanovené daně by byly sice z pohledu ekonomické teorie tržně efektivní, avšak hodnoty marginálních veličin jsou často nezměřitelné. [13] [17]

Pigouovské daně představují převážně teoretický koncept, další tři typy daní však už lze nalézt v daňových soustavách většiny států.

Nepřímými ekologickými daněmi se označují daně zatěžující cenu komodit souvisejících s ekologicky zatěžující výrobou. Jsou zaměřeny na zdanění výrobků vzniklých za produkce emisí a nikoli na zdaňování vyprodukovaných škodlivin. Tržní efektivnost nepřímých ekologických daní bude úměrně stoupat se zvyšujícím se množstvím spotřebovaných komodit a způsobenou ekologickou zátěží. Nepřímé ekologické daně jsou jakési daně ze spotřeby, kde je daň zahrnuta v ceně zboží či služeb a plátcem je tedy jiný subjekt než ten, který skutečně nese daňovou povinnost. [9] [13]

Daněmi s neplánovanými ekologickými vlivy jsou označovány daně, jejichž konstrukce neměla primárně postihnout jejich ekologický dopad. *„Jako typický příklad se v literatuře uvádí snížená sazba daně z přidané hodnoty nebo všechny akcízy, které by vedly ke snížené spotřebě a v důsledku toho i k menším výrobním nákladům.“*

Charakter **účelových ekologických daní**, mohou účelovým použitím získat i jiné daně. Pokud výnos či alespoň jeho část bude plynout na ekologické aktivity, mohou být takto nazvány všechny daně splňující tuto podmínku. Zavedením samostatných ekologických daní může docházet k dvojímu užitku. Tzv. teorie dvojí dividendy se zabývá analýzou přínosu ekologických daní, jejichž výnos financuje zlepšení stavu životního prostředí nebo lze zavedením ekologických daní snížit jiné daně. [13]

⁵ Arthur Cecil Pigou (1877 – 1959) byl anglický ekonom, který zavedl pojem externalita.

5 Ekologické daně v Evropské unii

Politika ochrany životního prostředí prošla od počátku evropské integrace dynamickým vývojem. Ve smlouvách o založení Evropského hospodářského společenství a Evropského společenství uhlí a oceli nebyla o životním prostředí ani zmínka. První nepřímou zmínku o ochraně životního prostředí obsahovala smlouva o Evropském společenství pro atomovou energii a to v souvislosti s ochranou proti ionizujícímu záření. Jako samostatnou politiku zavedl ochranu životního prostředí až Jednotný evropský akt v roce 1987. [31]

5.1 Vývoj evropské integrace

Integrace na území Evropy je postavena na čtyřech základních smlouvách. První smlouvou byla Pařížská Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO). Ta byla podepsána roku 1951. Signatáři byli Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko a Spolková republika Německo. Smlouva vešla v platnost 27. července 1952. Druhou důležitou smlouvou byla Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii (EUROATOM), která byla podepsána roku 1957 a téhož roku byla podepsána i třetí smlouva a to Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství (EHS). Tyto smlouvy byly samozřejmě v průběhu let buď doplněny jinými, nebo nahrazeny. [8] [58]

Roku 1987 vstoupil v platnost tzv. Jednotný evropský pakt. Ten představil základ pro koordinaci zahraniční politiky a stanovil termín dokončení jednotného vnitřního trhu na 31. prosince 1992. [8]

Za čtvrtou ze základních smluv evropské integrace lze považovat Smlouvu o Evropské unii (SEU). Ta byla podepsána 7. února 1992 a v platnost vešla 1. listopadu roku 1993. Díky této smlouvě bylo Evropské hospodářské společenství přejmenováno pouze na Evropské společenství. Česká republika vstoupila do Evropské unie 1. května 2004. [8] [56]

5.2 Harmonizace a koordinace daní

Daňová koordinace znamená první stupeň při sblížování daňových systémů. Tento pojem je charakterizován jako vytváření bilaterálních či multilaterálních schémat zdanění za účelem omezení arbitrážních obchodů. Jedním z úkolů koordinace daní je zajištění vzájemné informovanosti a výměny dat mezi daňovými rezidenty jednotlivých států. Daňová koordinace zahrnuje jakýkoli způsob přizpůsobení daňových systémů mezi jednotlivými státy. Existují **dva základní typy** daňové koordinace a to smluvní

a spontánní. **Smluvní daňová koordinace** znamená smluvní vyjednávání států mezi sebou, kdy se tyto státy zavazují chovat určitým způsobem. Příkladem tohoto typu koordinace je například uzavírání mezinárodních smluv o zamezení dvojího zdanění. **Spontánní daňová koordinace** je jednostranná. Neprobíhá během ní vyjednávání mezi státy, ale bývá často výsledkem daňové soutěže. Příkladem této formy koordinace může být snižování nominálních sazeb daně z korporátní daně pod tlakem daňové konkurence.

„Daňová harmonizace představuje proces sbližování daňových soustav států na základě společných pravidel.“ Proces harmonizace daní lze klasifikovat do tří fází. První fází je harmonizace výběru daně. Druhá fáze znamená harmonizaci daňového základu a třetí fáze harmonizuje daňové sazby. Tento proces nemusí bezpodmínečně obsahovat všechny tři kroky, lze například skončit u druhé fáze a ponechat rozdílné daňové sazby. [8] [13]

Existují také **různé úrovně harmonizace**. Do první úrovně spadá stav, kdy jsou rozdílné daně ve všech zemích. Na další úrovni jsou potom některé daně harmonizovány a ostatní jsou národní. Poslední úroveň znamená stejné daně ve všech zemích.

Dále lze daňovou harmonizaci rozdělit na **pozitivní** či **negativní** a na **přímou** či **nepřímou**. Pozitivní forma harmonizace představuje sbližování daňových systémů států prostřednictvím implementace směrnic, nařízení aj. Negativní harmonizace neprobíhá na základě přijetí směrnic a nařízení, ale je výsledkem činnosti Evropského soudního dvora prostřednictvím opatření přijatých na základě daňové judikatury ESD.

Přímá harmonizace je klasický proces harmonizace, který je prováděn přímo prostřednictvím daňových směrnic. Nepřímé harmonizace je dosahováno prostřednictvím jiných oblastí práva, např. obchodního. Existují i další způsoby dělení, které nejsou v této práci uvedeny z důvodu omezeného rozsahu. [8]

5.3 Kjótský protokol

Změna klimatu, na níž se podílejí emise skleníkových plynů, se objevila poprvé jako téma vědecké diskuse na první **Světové klimatické konferenci** v Ženevě roku 1979. Na této konferenci byly vyzvány průmyslově vyspělé země, aby do roku 2005 snížily své emise oxidu uhličitého oproti roku 1988 o 20 %. 9. května 1992 byla v New Yorku přijata **Rámcová úmluva** Organizace spojených národů o změně klimatu. Tato Úmluva přispěla ke stanovení nejdůležitějších zásad mezinárodního boje proti změně klimatu. Přinesla

především zásadu společné, avšak rozdílné odpovědnosti států. Díky této Rámcové úmluvě došlo k prohloubení povědomí o problémech spojených se změnami klimatu. [41] [52]

V prosinci roku 1997 byl na Třetí konferenci smluvních stran COP – 3 v Kjótu přijat **Kjótský protokol** k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu a Evropské společenství tento dokument podepsalo 29. dubna 1998. Protokol má preambuli, 28 článků a dvě přílohy. Jedna z příloh obsahuje redukční cíle ekonomicky vyspělých států a způsoby jejich plnění. Tyto státy se v Protokolu zavázaly snížit emise skleníkových plynů během prvního kontrolního období (2008 – 2012) minimálně o **5,2%** oproti roku 1990. Úhrnné redukce emisí o 5,2% mělo být dosaženo diferencovaným snížením, tedy střeoevropské země včetně České republiky sníží emise o 8%, USA o 7%, Kanada, Maďarsko, Japonsko a Polsko o 6%. Rusko, Nový Zéland a Ukrajina budou stabilizovat své emise na úrovni roku 1990, naopak Norsko může zvýšit emise o 1%, Austrálie o 8% a Island dokonce o 10%. [39] [52]

Je obtížné zhodnotit, zda EU plní závazky z Kjóta vzhledem k tomu, že řadu výrobků pro svou spotřebu dováží z jiných zemí a tím nemusí sama produkovat tolik emisí. Oficiálně tedy závazky plní, ale tyto emise jsou vypuštěny do atmosféry v dodávajících zemích. Pokud si tedy Evropan koupí výrobek například z Číny, přispěje tak k emisím v Číně. [44]

Roku 2012 bylo na COP - 18⁶ schváleno pokračování Protokolu a jeho druhé kontrolní období trvající osm let, tedy od roku 2013 až do roku 2020. V tomto období by státy měly snížit emise skleníkových plynů alespoň o **18%** oproti jejich úrovni z roku 1990. Členské státy Evropské unie se zavázaly do roku 2020 snížit tuto úroveň dokonce o 20%. Vzhledem k tomu, že Protokol nezahrnuje rozvojové země, předpokládá se, že v roce 2020 budou celosvětové emise skleníkových plynů sníženy pouze o **15%**. [39] [41]

Snížení úrovně emisí skleníkových plynů se týká:

- Oxidu uhličitého (CO₂)
- Methanu (CH₄)
- Oxidu dusného (N₂O)
- Částečně fluorovaných uhlovodíků (HFC)
- Zcela fluorovaných uhlovodíků (PFC)
- Fluoridu sírového (SF₆) [40]

⁶ Osmnáctá konference smluvních stran.

Protokol také obsahuje tzv. **flexibilní mechanismy**, které umožňují průmyslovým státům snížit emise na území jiného státu. Také těmto státům umožňuje odkup práva vypouštět skleníkové plyny od jiného státu. Těmito mechanismy je obchodování s emisemi (Emission Trading, ET), mechanismus čistého rozvoje (Clean Development Mechanism, CDM) a společně zaváděná opatření (Joint Implementation, JI). [39]

Česká republika podepsala Kjótský protokol 23. 11. 1998 a byl ratifikován 15. 11. 2001. Tento Protokol obsahuje dohromady 190 smluvních stran. [39]

K dosažení cílů navrhuje protokol **několik nástrojů**:

- posílení či zavedení vnitrostátních politik zaměřených na snižování emisí (podpora udržitelných forem zemědělství, rozvoj obnovitelných forem energie aj.);
- spolupráce s ostatními smluvními stranami (sdílení zkušeností). [41]

5.4 Směrnice 2003/96/ES

Evropská unie přijala Směrnicí 2003/96/ES 27. října 2003. Ta stanovila novou strukturu předpisů zdanění energetických produktů a elektřiny. Směrnice 2003/96/ES 27 nahradila směrnicí Rady 92/81/EHS o harmonizaci spotřebních daní z minerálních olejů z roku 1992 a dále směrnicí Rady 92/82/EHS o stabilizování sazeb spotřebních daní z minerálních olejů z téhož roku. Tato směrnice obsahuje preambuli, 32 článků, a dvě přílohy. [47]

Jedním z důvodů jejího nahrazení byla například omezená působnost pouze na minerální oleje, kterou bylo třeba rozšířit. Dalším důvodem byla potřeba zavést minimální daňové sazby také na elektřinu a jiné energetické produkty kromě minerálních olejů. Zavedení minimálních úrovní zdanění může snížit rozdíly stávajícího systému zdanění v zemích Společenství aj. [47]

Pod pojmem „energetické produkty“ se v této směrnici rozumějí výrobky:

- kódů KN 1507 až 1518, pokud mají být použity jako palivo nebo pohonná hmota;
- kódů KN 2701, 2702 a 2704 až 2715;
- kódů KN 2901 a 2902;
- kódu KN 2905 11 00, které nejsou syntetického původu, pokud mají být použity jako palivo nebo pohonná hmota;

- kódu KN 3403;
- kódu KN 3811;
- kódu KN 3817;
- kódu KN 3824 90 99, pokud mají být použity jako palivo nebo pohonná hmota.

Směrnice 2003/96/ES se nevztahuje na:

- zdanění tepla na výstupu a zdanění výrobků kódů KN 4401 a 4402;
- následující použití energetických produktů a elektřiny:
 - energetické produkty používané pro jiné účely než jako pohonné hmoty nebo paliva;
 - dvojí použití energetických produktů.
 - Energetický produkt má dvojí použití, pokud se používá jednak jako palivo, a jednak pro jiné účely než jako pohonná hmota nebo palivo.
 - elektřina používaná zejména pro účely chemické redukce a v elektrolytických a metalurgických procesech;
 - elektřina, pokud dosahuje více než 50 % nákladů na výrobek
 - mineralogické postupy. [47]

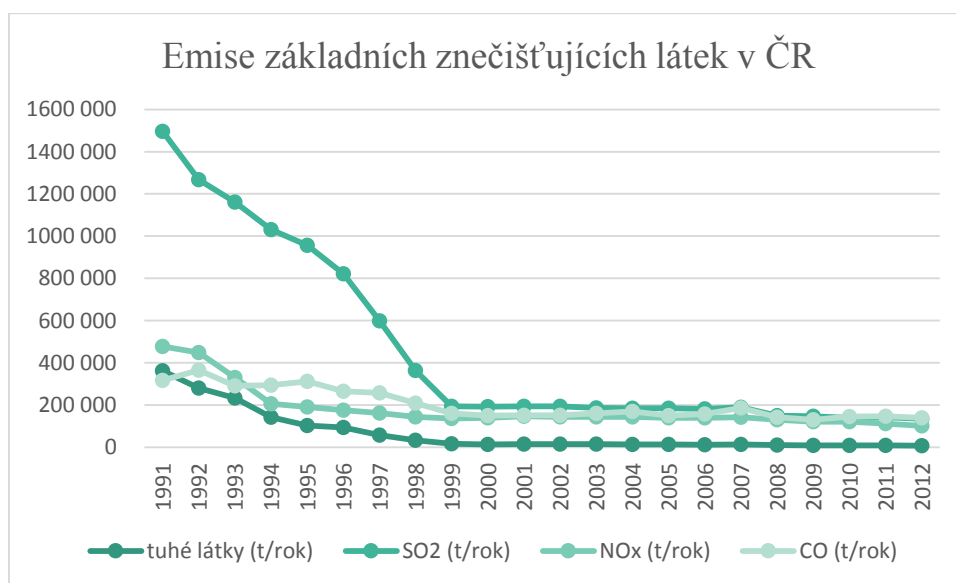
6 Ekologické daně v České republice

Do roku 2003 byly součástí daňové soustavy ČR tzv. **daně k ochraně životního prostředí**, k jejich implementaci ale nikdy nedošlo. V roce 2015 jsou ekologické daně v ČR tři a jsou to daně s charakterem spotřebních daní. Tyto daně jsou jedním z příjmů státního rozpočtu, jedná se tedy o daň svěřenou a jejich hlavní funkce je funkce fiskální. [21]

Jak bylo již zmíněno, ekologické daně v České republice byly zavedeny zákonem č. 261/2007 Sb. o stabilizaci veřejných rozpočtů k datu 1. 1. 2008. Na tomto základě jsou vybírány tři ekologické daně. Je to ekologická daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, daň z pevných paliv a daň z elektřiny.

V následujícím obrázku lze pozorovat vývoj vypouštěných základních znečišťujících látek do ovzduší ČR od roku 1991 do roku 2012.

Obrázek č. 3: Emise základních znečišťujících látek do ovzduší v České republice

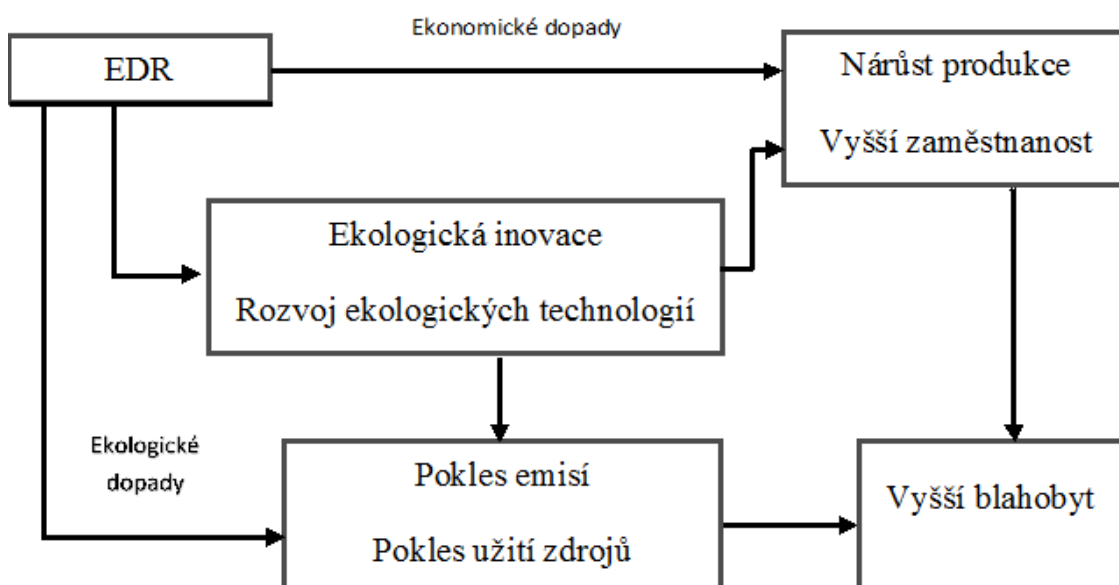
Zdroj: [28], vlastní zpracování, 2015

6.1 Ekologická daňová reforma

Ekologické daňové reformy byly provedeny v několika členských státech EU, například v Dánsku, Německu, Finsku, Nizozemsku, Švédsku nebo Velké Británii. Česká republika má za sebou dlouhou historii plateb v oblasti životního prostředí. Ekologická daňová reforma znamená přechod od zdanění lidské práce směrem ke zdanění výrobků a služeb. Jedním z hlavních cílů **EDR** je stimulace ekonomických subjektů k chování vedoucímu ke snížení

poškození životního prostředí a jeho dopadů na zdravý životní styl obyvatelstva. Ekologická daňová reforma by neměla způsobit celkové zvýšení daňové zátěže, a tedy zdanění zavedené v rámci EDR by mělo vést k adekvátnímu poklesu jiných daní nebo ke zvýšení výdajů státního rozpočtu. [2] [60]

Obrázek č. 4: Dopady EDR na ekonomiku

Zdroj: [2], vlastní zpracování, 2015

Již roku 1997 se datuje první reálná snaha zdanit některé výrobky znečišťující životní prostředí, které jsou považovány za škodlivé. [60]

Realizace EDR v České republice byla zahájena 3. ledna 2007 převzetím materiálu „Principy a harmonogram ekologické daňové reformy“. Evropská daňová reforma by měla proběhnout ve třech etapách, které jsou naplánované až do roku 2017. [32]

První etapou (2008 – 2009) je převedení směrnice 2003/96/ES, o zdanění energetických produktů a elektřiny do legislativy České republiky. V návaznosti na tento akt vznikly během roku 2007 tři nové daně doplňující existující daň z minerálních olejů, která je zařazena do spotřebních daní. Tyto tři nové daně, tedy daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, daň z pevných paliv a daň z elektřiny, se staly součástí zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů a jak již bylo zmíněno, vešly v platnost 1. ledna 2008. [32] [60]

Druhou etapou (2010 - 2013) ekologické daňové reformy je převedení některých poplatků týkajících se ochrany životního prostředí na ekologické daně. Také začala Evropská komise připravovat revizi směrnice 2003/96/ES, o zdanění energetických produktů a elektřiny, s cílem zohlednění nejen energetického obsahu, ale i obsahu CO₂ v palivu. Kjótským protokolem se EU zavázala během let 2008 – 2012 snížit emise skleníkových plynů oproti roku 1990 minimálně o 5,2%. Ratifikací Kjótského protokolu došlo k odsouhlasení cílů snížení skleníkových plynů ve vyspělých zemích vyjímaje Spojené státy americké. [11, str. 237] [23] [60]

Třetí etapa (2014 – 2017) má za úkol zhodnocení výsledků prvních dvou etap a vyhodnocení výsledků ekologické daňové reformy, dále má za úkol další úpravy v reakci na vyhodnocení předchozích dvou etap. Obsah třetí etapy dále závisí na tom, v jaké podobě bude schválena revize směrnice 2003/96/ES, o zdanění energetických produktů a elektřiny. [11, str. 238] [23]

6.2 Daň ze zemního plynu a některých dalších plynů

První z ekologických daní je daň ze zemního plynu a některých dalších plynů. Tyto plyny do roku 2008 podléhaly dani z minerálních olejů. **Předmětem daně** jsou plyny, které jsou uvedeny pod kódy nomenklatury a určené k prodeji, pro pohon motorů, výrobu tepla nebo pro další použití, např. pro stavební stroje.

Plátcem daně ze zemního plynu a některých dalších plynů je osoba dodávající plyn na území ČR konečnému spotřebiteli, provozovatel distribuční soustavy, FO nebo PO⁷, která použila plyn zdaněný nižší sazbou daně k účelu, jemuž odpovídá zdanění vyšší sazbou daně a další. Návrh k registraci k dani podává plátcem u celního úřadu nejdéle v den vzniku povinnosti daň přiznat a zaplatit. Povinnost daň přiznat a zaplatit vzniká dnem dodání plynu konečnému spotřebiteli na daňovém území či dnem spotřeby plynu provozovatelem distribuční sítě aj. [1] [9] [14]

Základ daně je specifický a je jím množství plynu v MWh⁸ spalného tepla, nelze-li vyjádřit spalné teplo plynu v MWh, je stanoveno spalné teplo ve výši 15 MWh na tunu plynu. [1] [14] [25]

⁷ FO je zkratka pro označení fyzická osoba, Po pro osobu právnickou.

⁸ MWh je zkratka pro jednotku energie megawatthodinu, která obsahuje 10⁶ watthodin.

Sazba daně je **pevná** na jednotku množství (v Kč/MWh spalného tepla) a **diferencovaná** dle účelu použití, tedy podle kódu nomenklatury. Výše daně se potom vypočítá součinem základu daně a sazbou daně. [9] [14]

Osvobození od daně je rozděleno na osvobození pro držitele povolení k nabytí plynu osvobozeného od daně, což zahrnuje nabytí plynu:

- při použití na výrobu elektřiny,
- ke kombinované výrobě elektřiny a tepla,
- k pohonu lodní dopravy,
- pro metalurgické procesy a mineralogické postupy,
- k jinému účelu než je pohon motorů či výrobu tepla.

O vydání tohoto povolení rozhoduje celní úřad. A dále na osvobození pro všechny subjekty pro výrobu tepla v domácnostech či domovních kotelnách. [14]

Konečným spotřebitelem je PO nebo FO, která není držitelem povolení k nabytí plynu bez daně. [11]

Tabulka č. 3: Sazby daně ze zemního plynu

Účel užití plynu	Sazba daně v Kč/MWh spalného tepla				
	1. 1. 2008	1. 1. 2012	1. 1. 2015	1. 1. 2018	1. 1. 2020
pohon motorů	0	34,2	68,4	136,8	264,8
nespecifikované účely					
výroba tepla	30,6				
další účely	30,6				

Zdroj: [11], vlastní zpracování, 2015

6.3 Daň z pevných paliv

Další ekologickou daní je daň z pevných paliv. **Předmětem této daně** je:

- černé a hnědé uhlí, brikety, koks, polokoks z černého uhlí, hnědé uhlí či rašeliny, bulety, další paliva,
- ostatní uhlovodíky specifikované kódy nomenklatury, pokud jsou použity na výrobu tepla (např. dehet). [11]

Předmětem této daně naopak není dřevo či dřevěné uhlí.

Plátcem daně je dodavatel paliv, který paliva dodal v ČR konečnému spotřebiteli, každá osoba, která použila paliva osvobozená od daně pro účely, které nejsou spojeny s osvobozením daně, dále jsou to osoby, které spotřebovaly nezdaněné palivo pro účely svázané se zdaněním. Povinnost daň přiznat a zaplatit vzniká jako u daně ze zemního plynu u dodavatele v den dodání paliv konečnému spotřebiteli na daňové území a v ostatních případech v den spotřeby paliv. [1] [9] [11]

Základ daně z pevných paliv je specifický a je jím množství paliv v GJ⁹ spalného tepla původního vzorku. Nejde-li stanovit jinak, předpokládá se, že 1 tuna = 33 GJ. [14]

Sazba daně z pevných paliv je pevná a je jednotná pro všechny druhy pevných paliv. Je to 8,50 Kč/GJ spalného tepla v původním vzorku. Výši daně získáme součinem základu daně a sazby daně. [11] [14]

Osvobození od daně z pevných paliv mohou uplatnit jen osoby, které jsou držitelem povolení k nabytí pevných paliv osvobozených od daně. Osvobozena od daně jsou ta paliva, která jsou určena k výrobě elektrické energie, paliva používaná na výrobu koksu a paliva používaná jako pohonná hmota lodní dopravy na území ČR. [14]

6.4 Daň z elektřiny

Předmětem daně je elektrická energie uvedená pod stanoveným kódem nomenklatury. [9] [14]

Plátcem daně z elektřiny je potom dodavatel, který je držitelem povolení k nabytí energetických produktů bez daně a dodává elektrickou energii konečnému spotřebiteli na území ČR, který není držitelem povolení k nabytí energetických produktů bez daně, dále je to provozovatel distribuční a přenosové soustavy, FO nebo PO, která použila elektřinu osvobozenou od daně pro účely, které nejsou svázané s daňovým osvobozením aj. Registraci k dani podává plátcem na celním úřadu nejdéle v den vzniku povinnosti daň přiznat a zaplatit. [9] [11] [14]

Základ daně je u této daně specifický. Je jím množství elektrické energie v MWh. [11]

Sazba daně z elektřiny je pevná, jednotná a byla stanovena na 28,30 Kč/MWh. Výše daně se potom opět vypočítá jako součin základu daně a daňové sazby. [9] [11]

⁹ Zkratka pro jednotku práce a energie gigajoule.

Na rozdíl od předešlých dvou daní může být osvobozena nejen spotřeba elektrické energie, ale též její výroba. **Osvobození od daně** z elektřiny lze rozdělit do následujících dvou skupin. Jedna skupina je pro stanovený druh výroby elektřiny a řadí se sem vodní elektrárny, sluneční a větrné elektrárny nebo výroba z biomasy. Druhá skupina je pro vymezený účel spotřeby elektrické energie a je sem řazena elektřina použitá v metalurgických a mineralogických procesech, v drážní dopravě a při krytí ztrát v přenosové soustavě. Elektřinu osvobozenou od daně může získat pouze konečný spotřebitel, který je držitelem povolení k nabytí elektrické energie bez daně. [11] [14]

Konečným spotřebitelem je PO nebo FO, která není držitelem povolení k nabytí elektrické energie bez daně. [11]

6.5 Společná ustanovení ekologických daní

Každá z předešlých ekologických daní má svůj vlastní zákon. Avšak některá ustanovení obsažená v těchto zákonech se opakují. U všech tří energetických daní, tedy dani ze zemního plynu a některých dalších plynů, dani z pevných paliv a dani z elektřiny tedy existují shodně definovaná ustanovení, jako jsou vznik povinnosti daň přiznat a zaplatit, zdaňovací období, termín podání daňového přiznání nebo splatnost daně aj. [11] [14]

Dodavatelé zboží podléhající ekologickým daním vystavují při dodání zemního plynu, pevných paliv či elektřiny **dva druhy dokladů**. Jedná se o daňový doklad (vystavován konečnému spotřebiteli) a doklad o prodeji (vystavován jinému dodavateli pořizující zboží bez daně). Tyto dva doklady musejí být vystaveny do 15 dnů ode dne dodání odběrateli. [11]

Správce všech tří ekologických daní je stejně jako u daní spotřebních celní úřad a celní ředitelství.

Zdaňovací období je opět pro všechny ekologické daně stejné a je jím kalendářní měsíc. Toto zdaňovací období je opět s výjimkami shodné se spotřebními daněmi. **Splatnost** daně je nejpozději 25. den po skončení zdaňovacího období a v této lhůtě je také třeba podat **daňové přiznání**. [11] [14]

U všech tří ekologických daní existuje také nárok na vrácení daně. Ten platí pro zahraniční osoby využívající výsady a imunitu. Tyto osoby například nesmějí mít místo pobytu v České republice a nesmí být státním příslušníkem ČR aj. Nárok na vrácení daně dokazují tyto osoby

předložením daňového dokladu o nákupu dané komodity a uplatní ho v daňovém přiznání.
[11]

6.6 Správa ekologických daní

Správu ekologických daní vykonávají **celní orgány**. Ty také vydávají dva druhy povolení. Prvním z nich je povolení k nabytí osvobozených energetických produktů a získat ho lze rozhodnutím celního úřadu, který udělá přezkoumání podaného návrhu k vydání tohoto povolení. Druhým typem povolení je povolení k nabytí energetických produktů bez daně. U tohoto povolení je dodržen stejný postup, jako v prvním případě. Celní orgány jsou určeny místní příslušností dle zákona č. 17/2012 Sb., o celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů. [14] [26]

Plátcí ekologických a spotřebních daní jsou evidováni v celostátním registru plátců spotřebních a ekologických daní. Ten obsahuje informace o těchto plátcích. V tomto registru lze vyhledávat pomocí DIČ¹⁰, které funguje jako identifikátor daňových subjektů České republiky. [20]

6.7 Statistika ekologických daní v České republice

V následující tabulce lze pozorovat genezi výnosů ekologických daní a porovnání výše vyměřených ekologických daní a výše jejich inkasa. V tabulce jsou uvedeny předpisy/výměry ekologických daní vztahující se k příslušnému zdaňovacímu období, tedy období, kdy vznikla povinnost daň přiznat a zaplatit. Inkaso za rok daný rok v Kč je údaj z účtu státního rozpočtu. Za delší časové období a s užitím časového posunu (splatnost) poskytuje toto srovnání poměrně dobrou informaci o platební morálce daňových subjektů.
[49]

¹⁰ Daňové identifikační číslo.

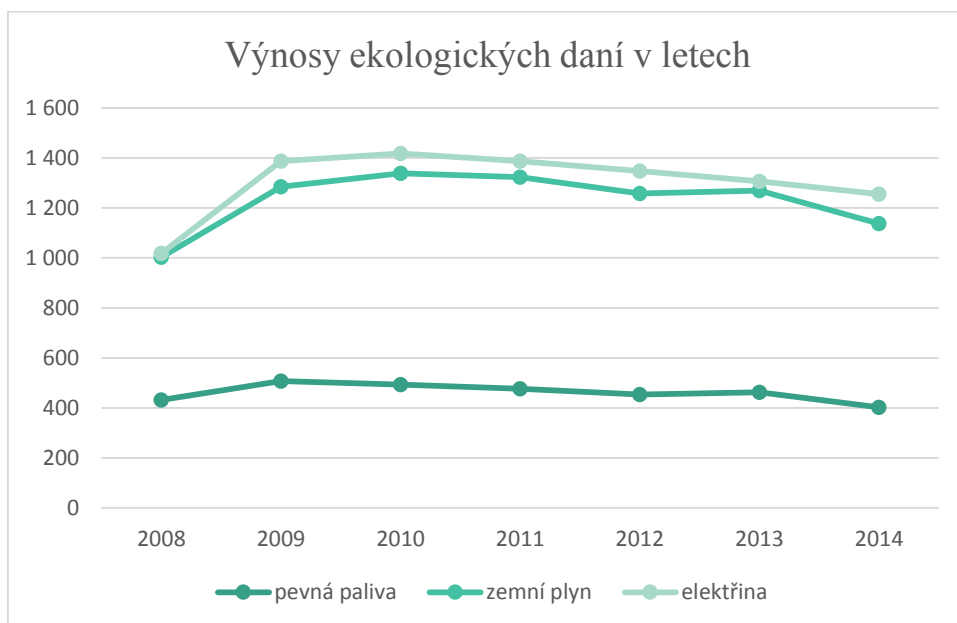
Tabulka č. 4: Přehled výnosů ekologických daní v mil. Kč

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
pevná paliva	477	509	492	476	448	468	401
zemní plyn	1 139	1 298	1 353	1 291	1 262	1 255	1 134
elektrina	1 127	1 393	1 427	1 378	1 343	1 302	1 228
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
pevná paliva	432	508	494	477	454	463	403
zemní plyn	1 003	1 285	1 339	1 323	1 258	1 269	1 138
elektrina	1 019	1 387	1 418	1 387	1 347	1 307	1 256

Zdroj: [49], vlastní zpracování, 2015

V následujícím obrázku lze pozorovat vývoj vybraných ekologických daní v České republice v letech 2008 – 2014.

Obrázek č. 5: Vývoj výnosů ekologických daní v mil. Kč

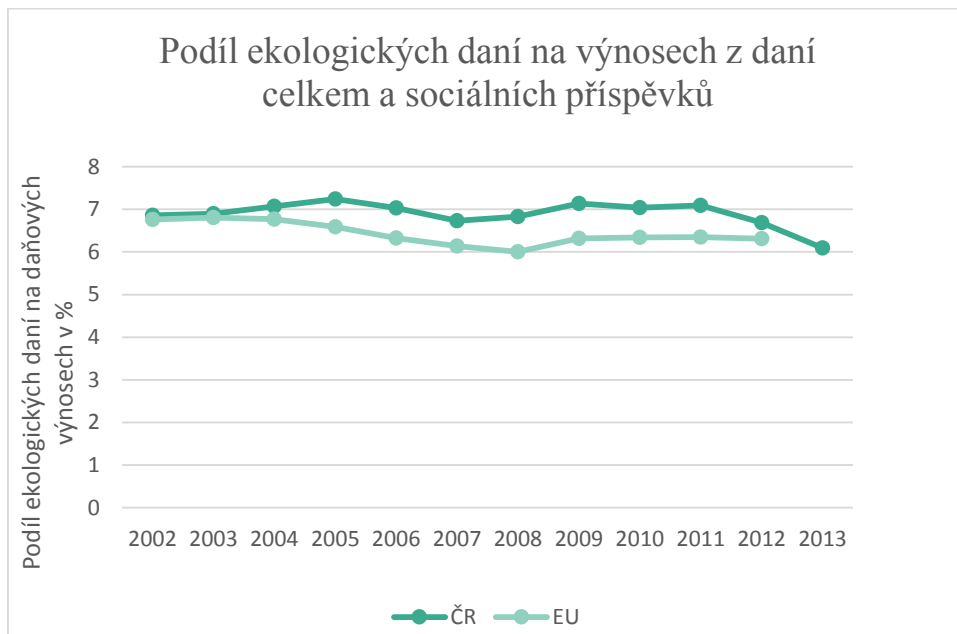

Zdroj: [49], vlastní zpracování, 2015

Z obrázku je patrné, že nejvyšších hodnot bylo dosaženo u pevných paliv roku 2009 a u zemního plynu a elektřiny pak v roce 2010. V následujících letech měly výnosy ekologických daní spíše klesající trend.

Na obrázku číslo 3 je zaznamenán podíl ekologických daní na celkových daňových výnosech v České republice a v Evropské unii. Zahrnuty jsou výnosy ekologických daní z dopravy, energie, znečištění a přírodních zdrojů.

Obrázek č. 6: Podíl ekologických daní na výnosech z daní celkem a sociálních příspěvků v ČR a EU v %

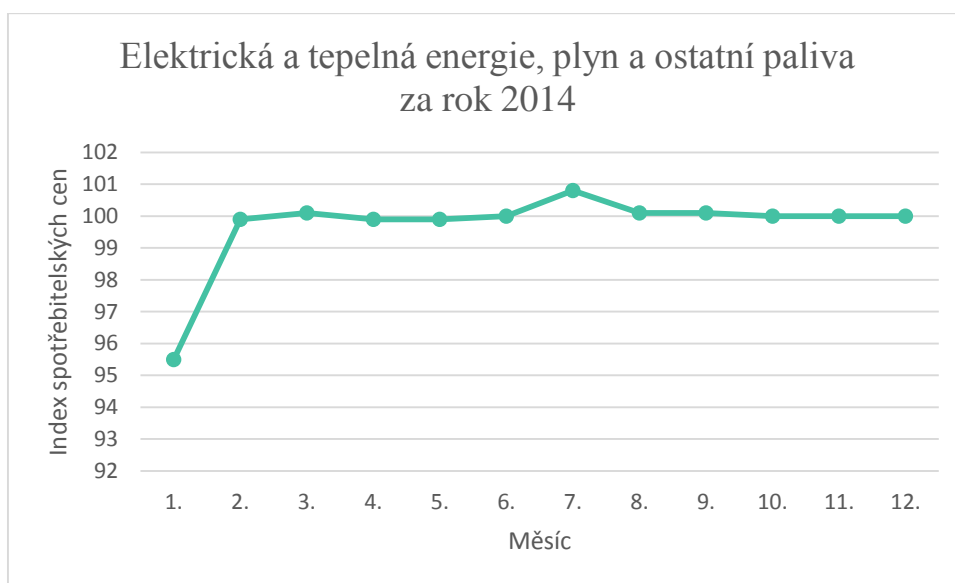
Zdroj: [45], vlastní zpracování, 2015

7 Analýza povědomí široké veřejnosti o ekologických daních a dopadů ekologických daní na domácnosti

Tato kapitola se bude zabývat dopady ekologických daní na domácnosti v České republice, přičemž východiskem jsou zjištění z předešlého dotazníkového šetření.

Na následujícím obrázku lze pozorovat vývoj indexu spotřebitelských cen elektrické a tepelné energie, plynu a ostatních paliv za domácnosti celkem v roce 2014, kde předchozí měsíc = 100. Průměrné roční tempo růstu je 99,7. Pomocí toho indexu je měřena cenová hladina jako průměrnou úroveň cen spotřebitelského koše, který je spotřebováván domácnostmi. Srovnává tedy náklady domácností na nákup určitých statků, které začátkem roku 2014 stouply, ale během roku byly poměrně konstantní.

Obrázek č. 7: Indexy spotřebitelských cen podle klasifikace COICOP - elektrická a tepelná energie, plyn a ostatní paliva za domácnosti celkem z roku 2014

Zdroj: [38], vlastní zpracování, 2015

7.1 Vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření

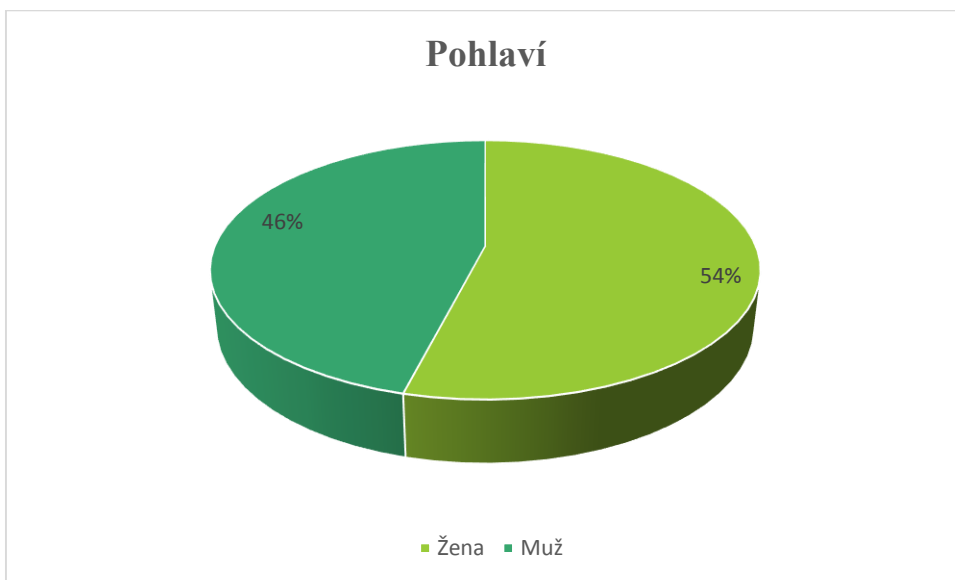
Dotazníkové šetření je jedním ze způsobů, jak získat potřebné informace od respondentů pro dané účely. Reprezentativním vzorkem se staly osoby žijící v Plzeňském kraji. Tento vzorek populace byl vybrán náhodně a slouží k získání dat a vyvození závěrů, které lze posléze zobecnit na všechny obyvatele kraje. Dotazník byl zaměřen na analýzu dopadů zavedení ekologických daní do daňové soustavy České republiky a na analýzu všeobecného povědomí o ekologických daních mezi širokou veřejností, konkrétně domácnostmi. Cílem

dotazníkového šetření tedy bylo zjistit, zda obyvatelé v Plzeňském kraji vůbec znají pojem ekologické daně, vědí, kdy byly zavedeny a zda je ovlivňují v jejich běžném životě, například při výběru a množství spotřeby energetických zdrojů v jejich domácnosti. Šetření probíhalo z části elektronickou formou přes webové stránky a část dotazníků byla mezi respondenty rozdána v písemné formě. Vzhledem ke způsobu šetření byly informace získávány přímým dotazováním, a tedy respondenti sami vyplňovali předložený dotazník bez asistence dotazovatele. Tento dotazník byl absolutně anonymní, s čímž byli respondenti seznámeni předem.

Dotazník byl rozdán mezi 208 osob žijících v domácnostech v Plzeňském kraji. Šetření se zúčastnilo 161 osob z Plzeňského kraje a návratnost dotazníků tedy byla zhruba 77%. Dotazník obsahoval 11 uzavřených otázek s uvedenými možnostmi odpovědí. Odpovědi byly koncipovány buď jako dichotomické nebo výběrové. V dotazníku bylo možno vybrat pouze jednu správnou odpověď na každou otázku.

Dotazník byl rozdělen na dvě části, přičemž první byla zaměřena na povědomí domácností o ekologických daních a druhá část měla za úkol analyzovat ovlivnění domácností ekologickými daněmi při volbě energetických zdrojů v nich využívaných. První otázka první části měla za úkol roztřídit respondenty dle základního kritéria z důvodu tvorby kauzálních vztahů při vyhodnocování výsledků dotazníku. Bylo zvoleno pohlaví respondentů kvůli zjištění, zda toto téma zajímá více ženy či muže. Rozdělení dle věkové kategorie není v této problematice relevantní.

Obrázek č. 8: Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

První otázka v dotazníku byla zvolena tak, aby bylo možné respondenty rozdělit do skupin dle základního kritéria, kterým bylo zvoleno pohlaví. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 87 žen a 74 mužů. Velká část respondentů byla ve věku do třiceti let, protože dotazník byl zveřejněn ve studentské skupině na sociální síti a byl tedy převážně vyplňován studenty Západočeské univerzity. Druhá část respondentů byli občané Plzeňského kraje ve věku třicet až šedesát let.

Obrázek č. 9: Zavedení ekologických daní v ČR

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

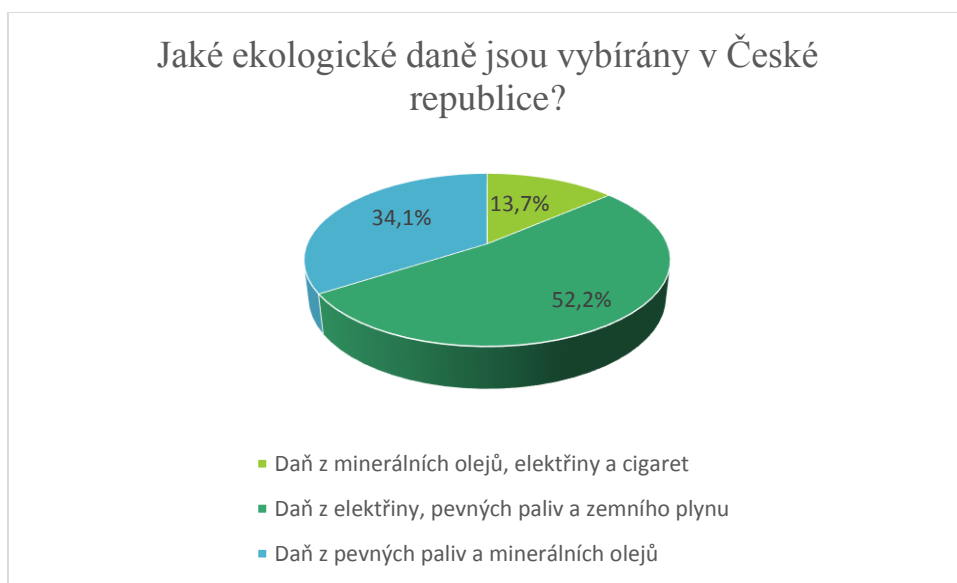
Druhá otázka již byla zaměřena na znalosti týkající se ekologických daní v České republice. Z celkového počtu 161 respondentů znalo datum zavedení ekologických daní do daňové soustavy ČR, tedy 1. ledna 2008, pouze 61 obyvatel Plzeňského kraje. To znamená jen 37,9%. Fakt, že o zavedení ekologických daní věděla jen zhruba třetina obyvatel je poměrně zarážející, vzhledem k tomu, jak je téma ochrany životního prostředí a zachování podmínek umožňující život na zemi důležité.

Nejvíce respondentů, konkrétně 43,5%, vůbec neznalo správnou odpověď a pravděpodobně jejich zavedení vůbec nezaznamenali.

Nejmenší počet dotazovaných pak zvolilo možnost 1. 5. 2004, tedy vstup České republiky do Evropské unie. Tento počet byl 30, tedy 18,6%.

Z celkového počtu správných odpovědí odpovídaly ženy správně v 55,7% a muži tvořili pouze 44,3% správně zodpovězených otázek.

Obrázek č. 10: Výběr ekologických daní v ČR

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Ve třetí otázce, zaměřené na povědomí občanů o ekologických daních v ČR, už byla úspěšnost vyšší. Z celkového počtu 81 správných odpovědí, tedy 52,2%, opět odpovídaly ženy častěji správně, než muži. Ženy dosáhly 51,2% správně zodpovězených otázek a muži 48,8%.

Druhou nejčastější odpovědí byla možnost, že v České republice je vybírána ekologická daň z pevných paliv a minerálních olejů. Takto odpovědělo 55 ze 161 respondentů.

Nejméně občanů potom zvolilo možnost, že v ČR je vybírána ekologická daň z minerálních olejů, elektřiny a cigaret.

Z výsledků odpovědí na tuto otázku je patrné, že téměř polovina respondentů nemá ujasněný pojem ekologické a spotřební daně a tyto pojmy nerozlišuje. Lze z toho vyvodit, že informovanost obyvatelstva ohledně problematiky environmentální politiky České republiky prostřednictvím médií apod. je nedostatečná.

Mnohem více známou ekologickou daní mezi širokou veřejností je ta, která je placena při převodu ojetého vozu podle dané kategorie, do které spadá, která má však spíše charakter poplatku. Tato daň vstoupila v platnost 1. ledna 2009. Povinnost úhrady této daně je při první registraci motorového vozidla do hmotnosti 3,5 tuny a je placena pouze jednou, nevztahuje se na další změny majitele. Ovšem dotazník byl zaměřen na ekologické daně týkající se energetických zdrojů využívaných v domácnostech a o těch je povědomí mezi obyvateli velice nedostatečné.

Obrázek č. 11: Osvobození od ekologické daně

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

V otázce, která se týkala přímo vlastních domácností respondentů, byla četnost správných odpovědí relativně nízká a poměr odpovědí celkem vyrovnaný. Správně, tedy, že pro výrobu tepla v domácnostech je osvobozena daň ze zemního plynu, odpověděla sice většina, tedy 63 respondentů, nicméně z celkového počtu odpovědí toto číslo tvoří pouze 39,1%.

Druhou nejčastější odpovědí bylo, že osvobozena je daň z elektřiny. Takto odpovědělo 51 dotazovaných. Poslední možnost zvolilo celkem 47 občanů, což znamená 29,2% ze správných odpovědí celkem.

Z těchto čísel je zřetelná vyváženost odpovědí a nepřiliš přesvědčivá znalost dotazovaných týkající se placení ekologických daní v jejich domácnostech. Většina respondentů pravděpodobně vůbec neví, vzhledem k tomu, že jsou tyto daně nepřímé, že ekologické daně platí a že jsou zahrnuty v ceně jimi spotřebovávaných komoditách, které denně využívají ve svých domácnostech. Tento fakt opět dokazuje, že lidé nemají představu, jakou formou jsou ekologické daně placeny a že postihují i je jako spotřebitele energetických zdrojů.

Obrázek č. 12: Rozpočtové určení ekologických daní

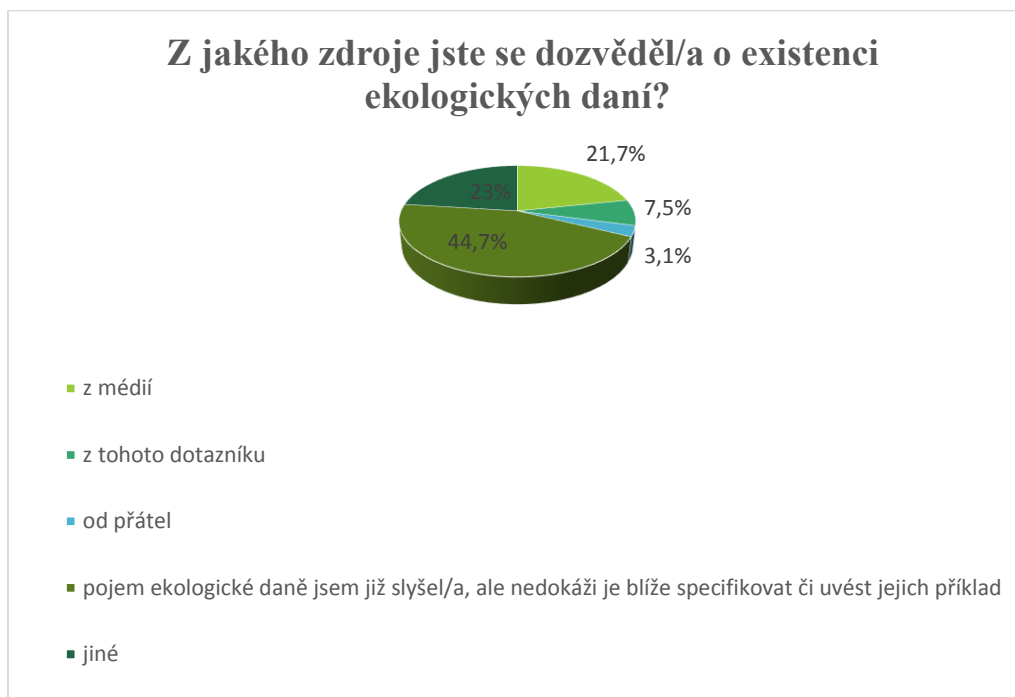
Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázku týkající se rozpočtového určení ekologických daní zodpověděla převážná část dotazovaných správně. Celých 62,7% zvolilo možnost, že tyto daně jsou svěřené¹¹ a plynou do státního rozpočtu.

Možnost, že plynou do Fondu na ochranu životního prostředí, zvolilo pouze 37,3%. Tato odpověď byla chybná, ekologické daně jsou neúčelové platby, a tedy plynou do státního rozpočtu. Příjmy fondu na ochranu životního prostředí tvoří například poplatky za vypouštění odpadních vod či za ukládání odpadů. Tyto příjmy nejsou součástí státního rozpočtu České republiky.

¹¹ Svěřená daň je daň, která plyne pouze do jednoho rozpočtu.

Obrázek č. 13: Zdroje informací týkající se ekologických daní

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

V otázce, z jakého zdroje respondenti znají pojem ekologické daně, bylo zjištěno, že většina dotazovaných sice už o ekologických daních někdy v minulosti slyšela, ale prakticky nevěděla, které daně daňové soustavy ČR tento pojem obsahově vymezují a nedokázali by vyjmenovat názvy konkrétních ekologických daní vybíraných v ČR. Tuto část tvořilo celých 44,7%, tedy 72 osob z celkového počtu 161.

Druhou nejčtenější odpovědí byla odpověď, že respondenti ekologické daně znají z jiného zdroje, než jsou zdroje uvedené ve zbylých možnostech. Tuto možnost zvolilo 23%.

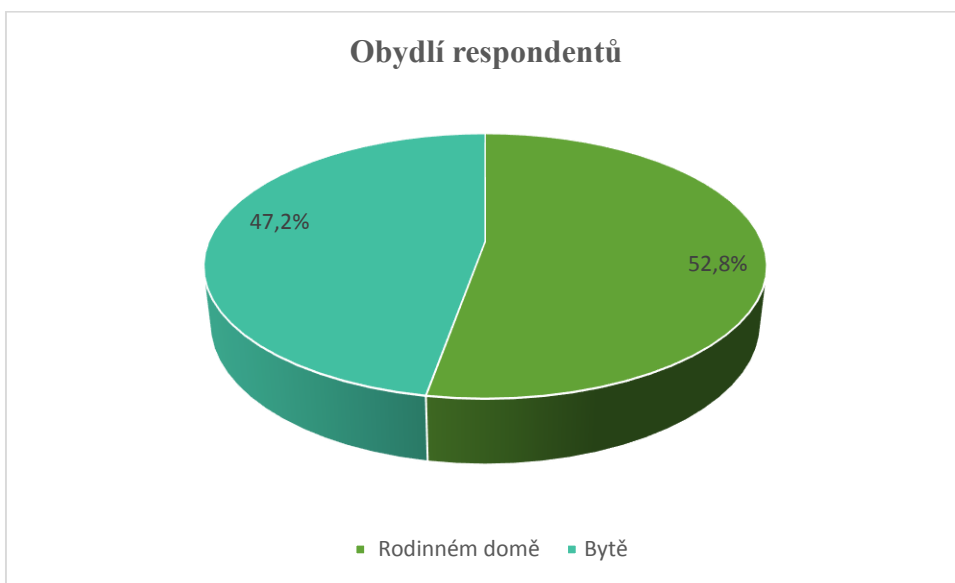
Třetí největší podíl odpovědí tvoří možnost, že dotazovaní o ekologických daních v minulosti slyšeli z médií. Předpokladem, před zveřejněním dotazníku bylo, že velká část zodpoví, že o ekologických daních slyšela právě z médií, ve kterých se s tímto pojmem lze pravidelně setkat, především ve zpravodajství či diskuzních pořadech. Je pravděpodobné, že většina respondentů však tuto informaci sice v minulosti slyšela, nicméně ji nijak neregistrovala.

Překvapivě poměrně velké procento respondentů také zvolilo možnost, že o této problematice slyší poprvé v rámci tohoto dotazníku. Takto zodpovědělo celých 7,5%. Nejmenší množství osob pak vypovědělo, že se o ekologických daních doslechli od přátel, pouze 3,1%.

Z výsledků této otázky je patrné, že informovanost veřejnosti ohledně ekologických daní je velice nízká a lidé se o tuto problematiku příliš nezajímají, přestože je téma Ekologie a ochrany životního prostředí v 21. století velice diskutovaným tématem.

Druhá část dotazníku měla za úkol analyzovat dopady ekologických daní na domácnosti Plzeňského kraje a ovlivnění těchto domácností při výběru využívaných energetických zdrojů. Jako základní kritérium posloužila první otázka této části, která respondenty rozdělila podle toho, zda žijí v bytech či rodinných domech. Toto kritérium bylo zvoleno proto, že před vyhodnocením dotazníku byla v této problematice předpokládána vyšší zainteresovanost osob žijících v rodinných domech, kde je spotřeba energií vyšší než u osob žijících v bytech. Předpokladem tedy bylo, že obyvatelé žijící v rodinných domech kladou vyšší důraz na spotřebu energií z důvodu vyšších nákladů na provoz domácnosti.

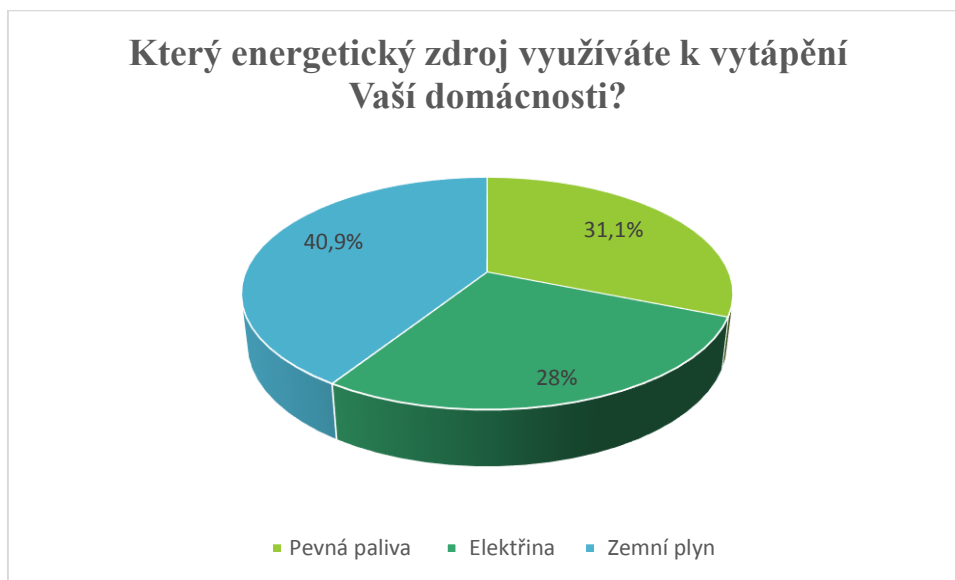
Obrázek č. 14: Bydlení respondentů

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka týkající se bydlení respondentů byla opět zvolena k rozřídění občanů dle základního kritéria podobně, jako v otázce týkající se pohlaví dotazovaných. Tyto počty byly opět poměrně vyrovnané. 52,8% žije v rodinném domě, kde je předpokládána větší spotřeba energií než u bytů, ve kterých žije 47,2% respondentů.

Obrázek č. 15: Vytápění domácností

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Dle šetření domácností v Plzeňském kraji používají nejvíce zemní plyn, který je osvobozen pro používání k vytápění domácností. Tuto možnost zvolilo nejvíce dotazovaných i přesto, že pořizovací cena topného systému v případě zemního plynu, tedy kotel, plynová přípojka aj., je mnohem vyšší než zařízení například elektrických přímotopů, u kterých je však předpokládána vyšší nákladnost při jejich využívání v provozu domácnosti, tento fakt však podle statistické ročenky Plzeňského kraje platí pouze u rodinných domů. Údaje o ročních nákladech domácností na vytápění v ČR za rok 2014 jsou uvedeny v následující tabulce.

Hodnoty využívání zemního plynu, elektřiny a pevných paliv jsou velice vyrovnané. Hned na druhém místě jsou pevná paliva s 31,1%. Nejméně obyvatel pak zvolilo, že v domácnosti používá k vytápění elektřinu. Tuto možnost zvolilo 28%. S největší pravděpodobností však většina domácností používá kombinaci těchto zdrojů a tak volili převažující způsob vytápění. Podle Zdeňka Krejčího, energetického poradce Energy Centre, obvykle obyvatelé volí jeden zdroj vyžadující obsluhu a druhý bez ní, například kombinaci kamen se zdrojem na elektřinu. To samozřejmě platí převážně pro rodinné domy. V roce 2015 se také stále zvyšuje počet domácností, které využívají solární kolektory, především k ohřevu vody.

V následující tabulce lze pozorovat roční náklady na vytápění domácností v roce 2014. Tyto náklady jsou rozděleny dle druhu využívaného energetického zdroje v domácnosti. Je zde vidět, že spotřeba v rodinném domě je mnohem vyšší než v bytě. Z tohoto důvodu je

předpokladem, že rodiny žijící v rodinném domě budou důsledněji vybírat zdroj, který budou pro vytápění domácnosti využívat.

Tabulka č. 5: Roční náklady domácností na vytápění v ČR za rok 2014

Roční náklady na vytápění v 2014 v Kč				
Zdroj tepla	Byt vyšší spotřeba	Byt menší spotřeba	Rodinný dům vyšší spotřeba	Rodinný dům nižší spotřeba
Hnědé uhlí	38 306	36 303	50 595	30 121
Černé uhlí	44 538	41 576	62 699	56 019
Plynový kotel	51 571	47 689	75 371	66 617
Elektrický přímotop	50 268	43 928	89 135	74 839

Zdroj: [50], vlastní zpracování, 2015

Tabulka číslo 6 obsahuje údaje ze Statistické ročenky Plzeňského kraje týkající se spotřeby paliv v Plzeňském kraji. Nejvyšší spotřeba z kategorie pevných paliv je spotřeba koksu, který se používá například ve vysokých pecích. Jako palivo pro vytápění a výrobu teplé vody určené k užívání je koks jako jediné pevné palivo povolen i v centrech měst. Jeho spálením vzniká méně emisí než u ostatních tuhých paliv a oproti nim má také relativně malou prašnost.

Tabulka č. 6: Spotřeba paliv a energie v Plzeňském kraji

	Jednotka	2011	2012	2013
Černé uhlí celkem	tuny	325	329	323
	GJ	6 490	5 581	4 480
Hnědé uhlí včetně lignitu	tuny	973 659	972 059	905 944
	GJ	12 726 756	12 677 141	12 015 223
Koks	tuny	1 839	531	1 277
	GJ	50 674	13 127	31 790
Zemní plyn	tis. m ³	242 349	224 476	225 348
Elektrická energie	MWh	1 746 851	1 643 631	1 699 276

Zdroj: [50], vlastní zpracování, 2015

Obrázek č. 16: Výběr energetických zdrojů v domácnostech

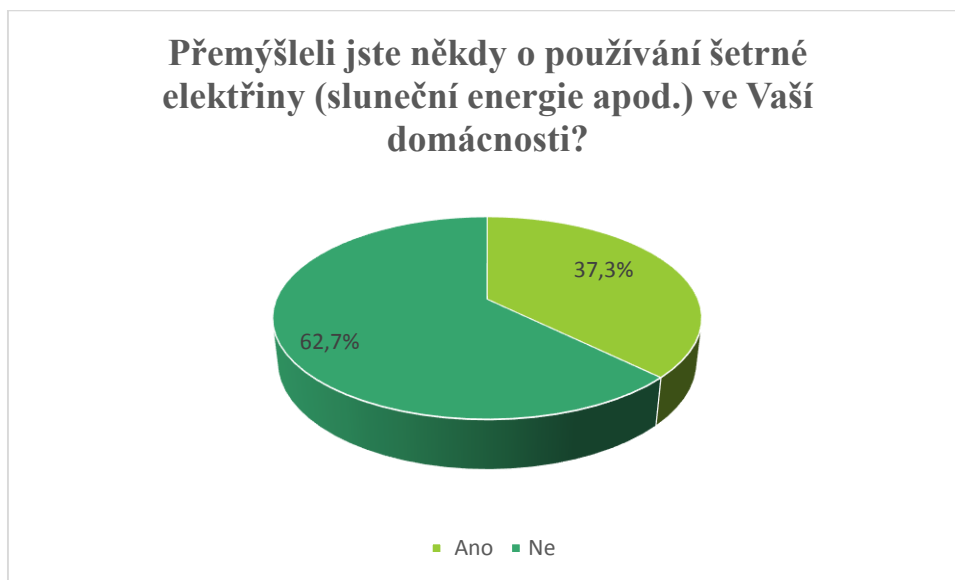
Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Na otázku, zda respondenty ovlivnila výše ekologických daní ve výběru energetických zdrojů pro domácnost, odpověděla převážná část negativně. Celých 83,9% obyvatel při výběru těchto zdrojů vůbec ekologické daně nebralo v potaz.

Toto zjištění koresponduje s výsledkem odpovědí na otázku týkající se osvobození od těchto daní, kdy správnou možnost, tedy, že pro výrobu tepla v domácnosti je osvobozena daň ze zemního plynu, odpovědělo správně pouze 39,1% dotazovaných. Jak již bylo zmíněno, domácnosti v Plzeňském kraji jsou velmi neinformované ohledně ekologických daní a o tom, že se týkají i jich, protože je platí nepřímou v ceně dané komodity, kterou využívají jako energetický zdroj. Toto zjištění, vyplynulo z první části dotazníkového šetření zaměřeného na znalosti respondentů o ekologických daních.

Zajímavé je, že z 26 domácností, které odpověděly, že při výběru energetických zdrojů ve své domácnosti braly také v úvahu výši ekologické daně daného zdroje, bylo 25 domácností žijících v rodinném domě a pouze 1 žijící v bytě. Z toho je opět patrné, že rodiny žijící v rodinných domech mnohem více uvažují o spotřebě energií a možných úsporách nákladů plynoucích na tyto výdaje.

Obrázek č. 17: Využití šetrné energie v domácnosti

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Před realizací tohoto šetření bylo předpokládáno, že zvažování použití šetrné elektřiny se týká především respondentů žijících v rodinných domech s větším počtem žijících osob v domácnosti.

Využití například sluneční energie zvažovalo v minulosti pouze 37,3% dotazovaných. 62,7% občanů o této možnosti nikdy neuvažovalo. Pravděpodobným důvodem malého počtu osob, které o této možnosti přemýšleli, konkrétně šedesát osob, jsou vysoké počáteční náklady na pořízení a instalaci např. solárních panelů.

Z šedesáti domácností, které tuto možnost zvažovaly, byla podle předpokladů převážná část žijících v rodinném domě, celkem 49 respondentů z 60, kteří odpověděli kladně. Tento fakt je přisuzován vyšší spotřebě energií a finanční náročnosti provozu rodinných domů. Z poslední otázky, která je níže, vyplynulo, že domácnosti berou ohled na úsporu energií v domácnosti, například při výběru spotřebičů, ale z převážné většiny ne, kvůli ochraně a šetrnosti k životnímu prostředí kolem nich, ale z důvodu úspory nákladů.

Obrázek č. 18: Spotřebiče s úspornějším využitím elektřiny v domácnostech

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázku zaměřenou na orientaci spotřebitelů na energeticky úsporné spotřebiče odpovědělo více než tři čtvrtiny dotazovaných kladně. Celých 78,3% spotřebitelů bere v potaz energetickou náročnost spotřebičů, které si kupují do svých domácností a upřednostňují tedy úsporu. Podle předpokladů tento aspekt zvažují spíše rodiny žijící v rodinných domech, kde je vyšší finanční náročnost spotřeby energií. Ze 126 kladných odpovědí bylo 98 odpovědí od respondentů žijících v domech.

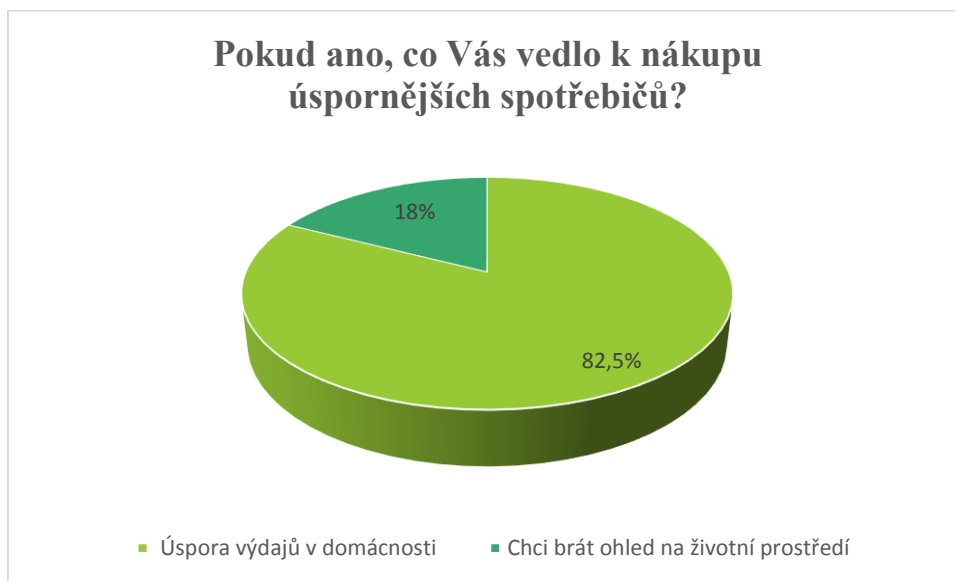
Naopak z 37,3% (35 osob) respondentů, kteří odpověděli, že při nákupu neupřednostňují úsporné spotřebiče, byla převážná část osob žijících v bytě, kde se nepředpokládá tak vysoká spotřeba energií.

Spotřebiče v domácnosti představují největší podíl na spotřebě elektřiny. Proto, jak vyplynulo z předešlé otázky, se respondenti snaží tyto výdaje snižovat. Úsporné spotřebiče jsou jednou z cest, jak toho dosáhnout. Podle webové stránky My Eko Navigator představuje v Evropské unii spotřeba domácností 29% z celkové spotřeby elektřiny. Bohužel podle rozsáhlejších výzkumů existuje stále mnoho lidí, kteří při nákupu spotřebičů nezohledňují jejich následné náklady na provoz, proto například existují aplikace (například Ecogator), které poskytují seznamy úsporných spotřebičů šetřící náklady domácností a tím i životní prostředí. V České republice také existuje databáze úsporných spotřebičů, kterou má na starosti Středisko pro efektivní využívání energie, o.p.s.

Energeticky úsporné spotřebiče jsou také opatřeny energetickým štítkem, což je cedulka obsahující informace o daném spotřebiči. Nejdůležitější údaj na tomto štítku je energetická úspornost, tedy kolik energie daný spotřebič potřebuje při fungování. Energetická úspornost je vyznačena barevným pruhem a rozříděna do kategorií značených písmeny E až A+++.

Obvykle je na štítku vyznačena i průměrná roční spotřeba energie.

Obrázek č. 19: Důvody využití úsporných spotřebičů v domácnosti

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Poslední otázka byla pouze pro osoby, které v předchozí otázce zvolili možnost upřednostňování energeticky úsporných spotřebičů v domácnosti.

Respondenti volili, zda kupují úsporné spotřebiče z důvodu potřeby brání ohledu na životní prostředí nebo kvůli úspoře výdajů. Ochrana životního prostředí jako důvod zvolilo pouze 18% zúčastněných osob.

Zbytek dotazovaných volil úsporu výdajů v domácnosti. Bohužel přesto, že ochrana životního prostředí je v 21. století velmi diskutovaná disciplína, obyvatelé Plzeňského kraje neupřednostňují tuto problematiku před úsporou.

7.2 Vyhodnocení analýzy dopadů ekologických daní na domácnosti

Cílem tohoto šetření bylo charakterizovat, co znamenají ekologické daně pro domácnosti v Plzeňském kraji. Z výsledků první části dotazníku, která byla zaměřená na povědomí obyvatel žijících v Plzeňském kraji o ekologických daních, je patrné, že obyvatelé mají o ekologických daních velice nejasnou představu a informace týkající se této problematiky

příliš neregistrují. Více než polovina dotazovaných na otázku, jaké ekologické daně se v České republice vybírají, sice odpověděla správně, avšak druhá polovina nedokázala obsahově odlišit ekologické a spotřební daně. O neznalosti ekologických daní svědčí i fakt, že 43,5% obyvatel vůbec nepostřehlo zavedení ekologických daní v ČR v roce 2008. Mnoho osob také spojovalo za vedení ekologických daní se vstupem České republiky do Evropské unie, což se odehrálo v roce 2004. Před realizací toho šetření byl jeden z předpokladů, že lidé v 21. století kladou velký důraz na výdaje v domácnosti, a proto berou na zřetel i osvobození od daně. Z výsledků otázky týkající se osvobození daní, kde čestnost odpovědi byla téměř vyrovnaná, však bylo očividné, že tento aspekt pro domácnosti v Plzeňském kraji při uvažování o výdajích plynoucích na spotřebu energií vůbec neberou v potaz, protože správnou odpověď znala pouhá třetina. Celkově lze první část dotazníku, zaměřenou na povědomí obyvatel žijících v Plzeňském kraji o ekologických daních, zhodnotit jako velmi neuspokojivý výsledek. Převážná část veřejnosti tuto problematiku kompletně opomíjí a nezná ani základní fakta o ekologických daních.

Druhá část dotazníkového šetření byla zaměřena na dopady ekologických daní na domácnosti a jejich ovlivnění při zvažování výběru energetických zdrojů. Výsledky otázky, které zdroje domácnosti používají k vytopu domácnosti, byly velmi vyrovnané, avšak na prvním místě byl zemní plyn, který není zatížen ekologickou daní, pokud slouží k vytopu domácnosti. Z první části dotazníku však vyplynulo, že toto osvobození zemního plynu rozhodně není důvodem, proč tento zdroj používají domácnosti nejčastěji, protože většina o tomto zvýhodnění vůbec nevěděla. Toto tvrzení potvrzuje i následující otázka, ve které celých 83,9% respondentů zodpovědělo, že je při výběru energetických zdrojů v domácnosti ekologická daň vůbec neovlivnila v rozhodování. Zároveň je velice pozitivní, že převážná část dotazovaných již někdy uvažovala o zavedení a používání ekologicky šetrné elektřiny například prostřednictvím solárních kolektorů. Je tedy možné, že tento způsob je poměrně perspektivní pro ekologii budoucnosti. Dalším pozitivním faktem je, že většina domácností upřednostňuje úsporné spotřebiče, avšak ne, kvůli ochraně životního prostředí, ale kvůli úspoře výdajů v domácnostech plynoucích na energie.

Závěr

Cílem první části této práce bylo charakterizovat základní principy, definovat základní pojmy týkající se ekologických daní a dále charakterizovat způsob zavádění ekologických daní do daňové soustavy České republiky prostřednictvím ekologické daňové reformy. Dalším cílem bylo analyzovat, jak rozsáhlé informace mají domácnosti o problematice ekologických daní, zda vůbec postřehly jejich zavedení a jestli je ovlivňují v jejich běžném životě.

Ekologická daňová reforma je během roku 2015 ve třetí etapě, která by měla trvat do roku 2017 a má za úkol zhodnocení výsledků prvních dvou etap, vyhodnocení výsledků ekologické daňové reformy, dále má za úkol další úpravy v reakci na vyhodnocení předchozích dvou etap. Obsah třetí etapy dále závisí na tom, v jaké podobě bude schválena revize směrnice 2003/96/ES, o zdanění energetických produktů a elektřiny. Při realizaci ekologické daňové reformy je jedním z předpokladů, že by tyto daně měly být koncipovány jako výnosově neutrální a jejich zavedení předpokládá kompenzaci ve formě snížení daní v sociální oblasti, například snížením daně z příjmů fyzických a právnických osob. Avšak u určité skupiny poplatníků došlo k nedodržení tohoto předpokladu. Přestože došlo ke snížení sociálního pojištění, k průběžnému snižování daně z příjmu PO anebo zavedení rovné daně z příjmů FO (ta byla do roku 2007 progresivní a pohybovala se v rozmezí 12% - 32%, dle výše příjmů), nedotkly se tyto změny všech občanů České republiky. Konkrétním příkladem mohou být státní pojištěnci (osoby pobírající starobní důchod, studenti aj.). U této skupiny došlo k nárůstu cen komodit zatížených ekologickou daní, ale toto zatížení nebylo kompenzováno v již zmiňované sociální oblasti.

Vzhledem k tomu, že v České republice jsou daně zatím nejmladšími daněmi vůbec, je zde prostor k inspiraci a čerpání zkušeností od států, které mají v této problematice již letitou praxi. Konkrétně skandinávské státy, například Finsko, prošly změnami v oblasti politiky ochrany životního prostředí již v 80. letech 20. století a propracovaly se ke komplexnímu systému řešení environmentálních problémů a k odklonění se k preventivním opatřením místo nápravných. Současný stav ochrany životního prostředí je nedostatečný a ČR by si měla z těchto států vzít příklad v případě dalšího vývoje environmentální politiky. Velký nedostatek byl identifikován zejména v chybějící informovanosti obyvatelstva týkající se funkcích a důvodech zavedení ekologických daní. Díky této neinformovanosti jsou totiž

ekologické daně širokou veřejností vnímány spíše negativně, jako nástroj vlády k naplnění státního rozpočtu, který již několik let vykazuje schodek.

Jak již bylo uvedeno, druhá část měla za úkol analyzovat, jak rozsáhlé informace mají domácnosti o problematice ekologických daní, zda vůbec postřehly jejich zavedení a jestli je ovlivňují v jejich běžném životě. Dotazníku se zúčastnilo 208 osob žijících v domácnostech v Plzeňském kraji a vyplnilo jej 161 osob z Plzeňského kraje, návratnost dotazníků tedy byla zhruba 77%. Výsledek první části dotazníku zaměřený na povědomí široké veřejnosti o ekologických daních byl poměrně neuspokojivý a znalosti respondentů ohledně problematiky environmentální politiky nebyly příliš rozsáhlé. Z celkového počtu 161 respondentů znalo datum zavedení ekologických daní do daňové soustavy ČR 61 obyvatel Plzeňského kraje. To znamená pouze 37,9%. Další otázka již dopadla o poznání lépe. Více než polovina, konkrétně 52,2%, obyvatel správně zodpovědělo, že je v ČR vybírána ekologická daň z elektřiny, pevných paliv, zemního plynu a některých dalších plynů. V této části dotazníku zaměřené na povědomí o ekologických daních odpovídaly správně převážně ženy.

Druhá část dotazníku pak byla zaměřena na ovlivnění domácností ekologickými daněmi při volbě využívaných energetických zdrojů. Výsledek byl poměrně vyrovnaný, avšak nejvíce respondentů zvolilo pro vytápění své domácnosti zemní plyn, zhruba 40% dotazovaných. Ze statistické ročenky Plzeňského kraje vyplývá, že roční náklady na vytápění z roku 2014 byly nejnižší v případě využití pevných paliv jak pro rodinné domy, tak pro byty. Druhou nejlevnější možností pro rodinné domy je pak plynový kotel a finančně nejnáročnější možností jsou pak elektrické přímotopy. V případě bytů však naopak nejdražší variantou byl vytápění plynovým kotlem. Zajímavým faktem vyplývajícím z dotazníkového šetření je, že i přes v současnosti populární téma úspory nákladů na provoz domácnosti, přes 80% respondentů odpovědělo, že při výběru energetických zdrojů pro jejich domácnosti nebrali aspekt výše ekologické daně dané komodity v potaz. Pozitivní však je, že převážná část, více než 78%, dotazovaných preferuje při koupi energeticky úsporné spotřebiče a to především z důvodu finanční úspory v domácnosti.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Rakousko – Uherský daňový systém před 1. sv. v.	12
Tabulka č. 2: Přehled změn spotřebních daní od roku 1993	13
Tabulka č. 3: Sazby daně ze zemního plynu	34
Tabulka č. 4: Přehled výnosů ekologických daní v mil. Kč	38
Tabulka č. 5: Roční náklady domácností na vytápění v ČR za rok 2014.....	49
Tabulka č. 6: Spotřeba paliv a energie v Plzeňském kraji.....	49

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Rozdělení nepřímých daní.....	18
Obrázek č. 2: Klasifikace ekologických daní	24
Obrázek č. 3: Emise základních znečišťujících látek do ovzduší v České republice	31
Obrázek č. 4: Dopady EDR	32
Obrázek č. 5: Vývoj výnosů ekologických daní v mil. Kč.....	38
Obrázek č. 6: Podíl ekologických daní na výnosech z daní celkem a sociálních příspěvků v ČR a EU v %.....	39
Obrázek č. 7: Indexy spotřebitelských cen podle klasifikace COICOP - elektrická a tepel- ná energie, plyn a ostatní paliva za domácnosti celkem z roku 2014	40
Obrázek č. 8: Pohlaví respondentů	42
Obrázek č. 9: Zavedení ekologických daní v ČR	42
Obrázek č. 10: Výběr ekologických daní v ČR	43
Obrázek č. 11: Osvobození od ekologické daně.....	44
Obrázek č. 12: Rozpočtové určení ekologických daní	45
Obrázek č. 13: Zdroje informací týkající se ekologických daní.....	46
Obrázek č. 14: Bydlení respondentů	47
Obrázek č. 15: Vytápění domácností.....	48
Obrázek č. 16: Výběr energetických zdrojů v domácnostech	50
Obrázek č. 17: Využití šetrné energie v domácnosti	51
Obrázek č. 18: Spotřebiče s úspornějším využitím elektřiny v domácnostech	52
Obrázek č. 19: Důvody využití úsporných spotřebičů v domácnosti	53

Seznam použitých zkratk

ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EUROATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
EHS	Evropské hospodářské společenství
SEU	Smlouva o Evropské unii
ES	Evropské společenství
EDR	Ekologická daňová reforma
EU	Evropská unie
Směrnice	Směrnice 2003/96/ES
Protokol	Kjótský protokol
Úmluva	Rámcová úmluva OSN o změně klimatu
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
COP – 3	Třetí konference smluvních stran
COP – 18	Osmnáctá konference smluvních stran
ČR	Česká republika
Sb.	sbírky
OSN	Organizace spojených národů
CO₂	oxid uhličitý
CH₄	methan
N₂O	oxid dusný
HFC	částečně fluorované uhlovodíky
PFC	zcela fluorované uhlovodíky
SF₆	fluorid sírový
ET	Emission Trading
CDM	Clean Development Mechanism
JI	Joint Implementation
KN	kód nomenklatury
MWh	megawatthodina
GJ	gigajouly
FO	fyzická osoba
PO	právnícká osoba
DIČ	daňové identifikační číslo
DPH	daň z přidané hodnoty

Seznam použité literatury

Odborné publikace

- [1] *Daňové zákony: úplná znění platná k ...* Praha: Grada, [1999]-., sv. ISBN 978-80-247-3206-0
- [2] EKINS, Paul a Stefan SPECK. *Environmental tax reform (ETR): a policy for green growth*. New York: Oxford University Press, 2011, xxxiv, 371 p. ISBN 01-995-8450-8.
- [3] HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 3. aktualiz. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002, xxii, 714 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-681-6.
- [4] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. Praha: Eurolex Bohemia, 2000, 225 s. ISBN 80-902-7522-2.
- [5]] Ilustrovaný encyklopedický slovník. 1. vyd. Editor Miroslav Štěpánek. Praha: Academia, 1982, 975 s.
- [6] *Lexikon - daňové pojmy*. Vyd. 1. Ostrava: Sagit, 2001, 626 s. ISBN 80-720-8265-5.
- [7] MEZINÁRODNÍ MASARYKOVA KONFERENCE PRO DOKTORANDY A MLADÉ VĚDECKÉ PRACOVNÍKY: *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference*. Hradec Králové, 2012. ISBN ISBN 978-80-905243-3-0.
- [8] NERUDOVA, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 319 s. Daňová řada. ISBN 978-807-3576-950.
- [9] PAVLÁSEK, Vlastimil, Hana KUNEŠOVÁ a Pavlína HEJDUKOVÁ. *Veřejné finance a daně*. 2., aktualiz. vyd. Plzeň: Nava, 2009, 224 s. ISBN 978-80-7211-329-3.
- [10] STARÝ, Marek. *Dějiny daní a poplatků*. Vyd. 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2009, 207 s. ISBN 978-808-7109-151.
- [11] SVÁTKOVÁ, Slavomíra. *Spotřební a ekologické daně v České republice*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 300 s. ISBN 978-807-3574-437.
- [12] SVÁTKOVÁ, Slavomíra. *Bakalářské minimum z daní*. Praha: Trizonia, 1994, 293 s. Příručky praktických podnikatelů, Sv. 23. ISBN 80-855-7324-5.
- [13] ŠIROKÝ, Jan. *Daňové teorie: s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, xvi, 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.

- [14] VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2012*. 11. aktualiz. vyd. Praha: 1. VOX, 2012, 368 s. *Ekonomie* (1. VOX). ISBN 978-80-87480-05-2.
- [15] VANČUROVÁ, Alena a Václav BONĚK. *Správa daní pro ekonomy*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 154 s. ISBN 978-80-7357-701-8.
- [16] VÍTEK, Leoš. *Daňová politika České republiky: historický vývoj, současnost a perspektivy zdanění na území ČR s ohledem na integraci českého hospodářství do světového ekonomického společenství*. Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2001. ISBN 9788023881820.

Internetové zdroje:

- [17] Arthur Cecile Pigou. *Library of economics and liberty* [online]. [cit. 2015-03-14].
Dostupné z: <http://www.econlib.org/library/Enc/bios/Pigou.html>
- [18] BEATTIE, Andrew. A Short History Of Taxes. [online]. [cit. 2015-02-25].
Dostupné z: <http://www.forbes.com/2010/04/14/tax-history-law-personal-finance-tax-law-changes.html>
- [19] Businesscenter.cz. *Externalita* [online]. [cit. 2015-03-09].
Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pojmy/p905-externalita.aspx>
- [20] Celostátní registr plátců spotřebních a ekologických daní. *Finanční správa: Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2015-03-17].
Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/zakladni-informace/informacni-systemy/platci-sd>
- [21] Daně. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2011 [cit. 2015-03-09].
Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/dane>
- [22] DĚDINOVÁ, Tereza. Jak se vybíraly daně v minulosti. [online]. [cit. 2015-02-25].
Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/377709-jak-se-vybiraly-dane-v-minulosti/>
- [23] Ekologická daňová reforma. *Ministerstvo životního prostředí* [online].

- [cit. 2015-03-14].
Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/edr>
- [24] Ekologické daně. *BusinessInfo.cz* [online]. [cit. 2015-03-05].
Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/ekologicke-dane-3532.html#registrace>
- [25] Ekologické daně. *BusinessInfo.cz* [online]. [cit. 2015-03-14].
Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/ekologicke-dane-3532.html#plyn>
- [26] Ekologické daně. *Finanční správa* [online]. [cit. 2015-03-17].
Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/dane/ekologicke-dane>
- [27] Ekologie. *EnviWeb* [online]. [cit. 2015-03-09].
Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/eslovník/50>
- [28] Emise základních znečišťujících látek do ovzduší v České republice: Databáze dynamických grafů. *Český statistický úřad* [online]. 23. 5. 2014
[cit. 2015-03-22].
Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/graf/cr_od_roku_1989_emise_rezzo_1
- [29] Environmentální politika a nástroje. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. [cit. 2015-03-05].
Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/environmentalni_politika_nastroje
- [30] Environmental Taxation: A Guide for Policy Makers. *Oecd.org* [online]. 2011
[cit. 2015-03-09].
Dostupné z: <http://www.oecd.org/env/tools-evaluation/48164926.pdf>
- [31] Evropská politika ochrany životního prostředí. *BusinessInfo.cz* [online]. 2009
[cit. 2015-03-17].
Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/evropska-politika-ochrany-zivotniho-5151.html#vyv1>
- [32] Financování ochrany životního prostředí. *BusinessInfo.cz* [online]. [cit. 2015-03-14].
Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/financovani-ochrany-zivotniho-prostredi-1428.html>
- [33] Finanční zpravodaj. *Ministerstvo financí ČR* [online]. [cit. 2015-03-05].

- Dostupné z: www.mfcr.cz/assets/en/media/Flat-tax-in-theory-and-practice.pdf
- [34] GOLA, Petr. Jaké ekologické daně se platí v Evropské unii?. *Měšec.cz* [online]. 2003 [cit. 2015-03-10].
Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/jake-ekologicke-dane-se-plati-v-evropske-unii/>
- [35] HAVRÁNKOVÁ. Návrh nástrojů na podporu zvýšení materiálového využití odpadů. [online]. [cit. 2015-03-10].
Dostupné z: http://www.ireas.cz/download/projekty/www_nas/navrh_2003.pdf
- [36] HRUŠKA, Zdeněk a Lilia DVOŘÁKOVÁ. SOUČASNOST A TENDENCE ENVIRONMENTÁLNÍHO ZDANĚNÍ V ČESKÉ REPUBLICI. In: [online]. [cit. 2015-03-30].
Dostupné z: www.tvp.zcu.cz/cd/2013/PDF_sbornik/21.pdf
- [37] Přímé/nepřímé daně. *Ministerstvo financí* [online]. 06. března 2014, 10:37. [cit. 2015-03-02].
Dostupné z: http://www.ministerstvofinanci.cz/detail-clanku/44_prime/neprime-dane.html
- [38] 3. Index spotřebitelských cen podle klasifikace COICOP / Consumer price index according to COICOP. *Český statistický úřad* [online]. 23. 5. 2014 [cit. 2015-03-22].
Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/CF003711C5/\\$File/012019-141203.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/CF003711C5/$File/012019-141203.pdf)
- [39] Kjótský protokol k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. [cit. 2015-03-17].
Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/kjotsky_protokol
- [40] KJÓTSKÝ PROTOKOL K RÁMCOVÉ ÚMLUVĚ ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ O ZMĚNĚ KLIMATU. *Ministerstvo životního prostředí*[online]. [cit. 2015-03-17].
Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/kjotsky_protokol/\\$FILE/OMV-cesky_protokol-20081120.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/kjotsky_protokol/$FILE/OMV-cesky_protokol-20081120.pdf)

- [41] Kjótský protokol o změně klimatu. *Europa* [online]. [cit. 2015-03-17].
Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/tackling_climate_change/128060_cs.htm
- [42] KUCHYŇKOVÁ, Petra. Životní prostředí. *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2015-03-09].
Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8926/sekce/zivotni-prostredi/>
- [43] Maria Theresa Biography. *Bio.* [online]. [cit. 2015-03-05].
Dostupné z: <http://www.biography.com/people/maria-theresa-9398965>
- [44] Mezinárodní dohody o změnách klimatu. *Meteocentrum.cz* [online]. [cit. 2015-03-17].
Dostupné z: <http://www.meteocentrum.cz/zmeny-klimatu/zajmy-mezinarodni-dohody.php>
- [45] Podíl ekologických daní na výnosech z daní celkem a sociálních příspěvků. *Databáze Eurostatu* [online]. 21. 03. 2015 [cit. 2015-03-22].
Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=ten00064>
- [46] Polis. *Ancient history encyclopedia* [online]. [cit. 2015-03-05].
Dostupné z: <http://www.ancient.eu/Polis/>
- [47] Směrnice Rady 2003/96/ES: Úřední věstník L 283, 31/10/2003 S. 0051 - 0070. In: *Europa.eu* [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0096:cs:HTML>
- [48] Spotřební daň. *Daňový portál pro všechny* [online]. [cit. 2015-03-16].
Dostupné z: <http://www.berne.cz/druhy-dani/spotrebni-dan/>
- [49] Statistická data z oblasti výroby, dopravy a dovozu pevných paliv, zemního plynu a ostatních plynů a elektřiny. *Celní správa ČR* [online]. [cit. 2015-03-22].
Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/dane/statistiky/Stranky/ekodane.aspx>
- [50] Statistická ročenka Plzeňského kraje - 2014. *Český statistický úřad* [online]. 2014, 21. 03. 2015 [cit. 2015-03-22].
Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/14-energetika7350>
- [51] Státní politika životního prostředí ČR. *Ministerstvo životního prostředí* [online].

- [cit. 2015-03-09].
Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi
- [52] SVÍTIL, Radek a Michael POLÁK. Co přináší Kjótský protokol?. *Ekolist.cz* [online]. Praha [cit. 2015-03-17].
Dostupné z: <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/co-prinasi-kjotsky-protokol>
- [53] ŠINDELKA, Vladimír. Definice daně. [online]. [cit. 2015-02-25].
Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/17291-definice-dane/>
- [54] Taxes and the Environment: What are green taxes?. *Tax policy center* [online]. [cit. 2015-03-05].
Dostupné z: <http://www.taxpolicycenter.org/briefing-book/key-elements/environment/what-is.cfm>
- [55] Taxes in the Roman Empire. *UNRV History* [online]. [cit. 2015-03-05].
Dostupné z: <http://www.unrv.com/economy/roman-taxes.php>
- [56] Vstup ČR do EU. *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2015-03-17].
Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/803/sekce/vstup-cr-do-eu/>
- [57] What you need to know about. *About.com* [online]. [cit. 2015-03-05].
Dostupné z: <http://europeanhistory.about.com/od/governmentandlaw/a/What-Was-Absolutism.htm>
- [58] Základní data o EU. *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2015-03-17].
Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9021/sekce/zakladni-data-o-eu/>
- [59] Zákon o spotřebních daních. *Businesscenter.cz* [online]. [cit. 2015-03-16].
Dostupné z: <http://www.behttp://business.center.cz/business/pravo/zakony/spotrebnidan/cast2.aspxrne.cz/druhy-dani/spotrebni-dan/>
- [60] ZIMMERMANNNOVÁ, Jarmila a Karel KORBA. Ekologická daňová reforma a příprava nových daňových zákonů. *Pro-energy.cz* [online]. [cit. 2015-03-14].
Dostupné z: <http://www.pro-energy.cz/clanky1/4.pdf>

Abstrakt

SOUKUPOVÁ, Alžběta. Ekologické daně jako nástroj environmentální politiky státu. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická Západočeské univerzity v Plzni, 65 s., 2015

Klíčová slova: ekologická daň, environmentální politika, ekologická daňová reforma, domácnosti, daňový systém

Předmětem bakalářské práce jsou ekologické daně v České republice, které jsou nástrojem environmentální politiky státu. V teoretické části je charakterizován historický vývoj daní, charakteristika daňové soustavy České republiky a její klasifikace. Jsou zde také definovány pojmy týkající se ekologických daní a pojmy související se sbližováním daňových systémů v rámci Evropské unie. Následně jsou v teoretické části charakterizovány jednotlivé ekologické daně dle předmětu zdanění. V druhé části práce je analyzována úroveň povědomí domácností týkající se ekologických daní v ČR a také ovlivnění domácností těmito daněmi. V závěru jsou zhodnoceny výsledky analýzy dopadů ekologických daní na domácnosti týkající se v nich využívaných energetických zdrojů.

Abstract

SOUKUPOVÁ, Alžběta. The environmental taxes as an instrument of state environmental policy. Bachelor thesis. Pilsen: Faculty of Economics University of West Bohemia in Pilsen, 65 p., 2015

Keywords: environmental tax, environmental policy, ecological tax reform, households, tax system

The subject of this thesis are environmental taxes in the Czech Republic viewed as one of the tools of an environmental state policy. The theoretical part describes the historical development of taxes, characteristics of the tax system in the Czech Republic and its classification. There are also defined concepts relating to environmental taxes and concepts related to the convergence of tax systems in the European Union. Subsequently, the theoretical part characterized individual environmental taxes according to the subject of taxation. The second part analyzes the level of households' awareness on environmental taxes in the Czech Republic and also the way the taxes affects these czech households. The conclusion then describes and sums the results obtained through this analysis.